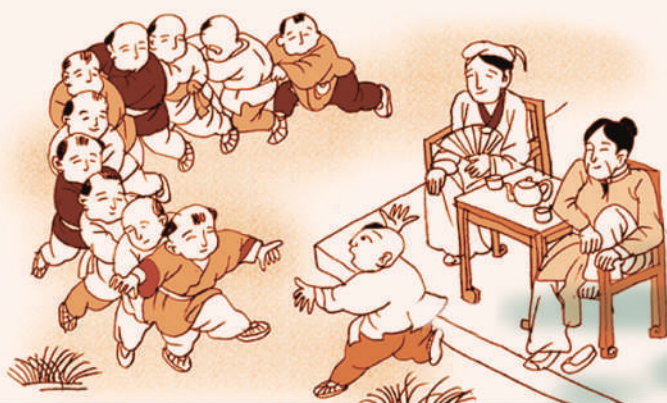

HỘI ĐỒNG CHỈ ĐẠO XUẤT BẢN
SÁCH XÃ, PHƯỜNG, THỊ TRẤN

TUYỂN TẬP THƠ, ĐỒNG DAO VÀ CÁC TRÒ CHƠI DÂN GIAN VIỆT NAM

NHÀ XUẤT BẢN
CHÍNH TRỊ QUỐC GIA SỰ THẬT

NHÀ XUẤT BẢN
HỘI NHÀ VĂN

TUYỂN TẬP
THƠ, ĐỒNG DAO
VÀ CÁC TRÒ CHƠI
DÂN GIAN VIỆT NAM

HỘI ĐỒNG CHỈ ĐẠO XUẤT BẢN

Chủ tịch Hội đồng

Phó Trưởng Ban Tuyên giáo Trung ương

LÊ MẠNH HÙNG

Phó Chủ tịch Hội đồng

Q. Giám đốc - Tổng Biên tập

Nhà xuất bản Chính trị quốc gia Sự thật

PHẠM CHÍ THÀNH

Thành viên

PHẠM THỊ THỊNH

NGUYỄN ĐỨC TÀI

TRẦN THANH LÂM

NGUYỄN HOÀI ANH

ThS. Nguyễn Thị Hoài Dung - Tuệ Minh
(Tuyển chọn)

TUYỂN TẬP **THƠ, ĐỒNG DAO** **VÀ CÁC TRÒ CHƠI** **DÂN GIAN VIỆT NAM**

NHÀ XUẤT BẢN
CHÍNH TRỊ QUỐC GIA SỰ THẬT
Hà Nội - 2020

NHÀ XUẤT BẢN
HỘI NHÀ VĂN

LỜI NHÀ XUẤT BẢN

Trong xã hội hiện đại ngày nay, cùng với sự phát triển của công nghệ thông tin, mạng xã hội và cuộc sống số, trẻ em được biết đến nhiều phương tiện giải trí, nhiều trò chơi điện tử hấp dẫn. Song không thể phủ nhận mặt trái của những phương tiện giải trí ấy là trẻ em thiếu không gian vui chơi, trở nên ít giao tiếp, lười bộc lộ cảm xúc, thậm chí còn bị tác động bởi những ca từ không lành mạnh của một số trang mạng xã hội. Sự quan tâm đến thơ ca, những bài đồng dao dân gian, những trò chơi dân dã, mộc mạc đã từng là nguồn nuôi dưỡng tâm hồn bao thế hệ con người Việt Nam ít nhiều bị coi nhẹ.

Cuốn sách *“Tuyển tập thơ, đồng dao và các trò chơi dân gian Việt Nam”* trên cơ sở tuyển chọn một số bài thơ, bài đồng dao và trò chơi dân gian sẽ đem lại cho độc giả, đặc biệt là những độc giả nhỏ tuổi, một không gian văn hóa dân gian với những bài thơ về cảm xúc trước thiên nhiên, tình yêu quê hương, xóm làng, trong đó gần gũi và sâu sắc nhất là tình cảm gia đình: thương yêu bố mẹ, ông bà, anh em, bè bạn...;

những bài đồng dao mô phỏng các hoạt động sản xuất và sinh hoạt qua tư duy ngộ nghĩnh, hồn nhiên và trí thông minh của trẻ em; những trò chơi dân gian, trong đó có nhiều trò chơi dân gian gắn liền với những bài đồng dao, được lời đồng dao dẫn dắt về âm điệu, vừa cầm nhịp cho cuộc chơi, vừa chỉ dẫn cho động tác, giúp các em học hỏi và phát hiện nhiều điều mới lạ, rèn đôi chân, đôi tay khéo léo, rèn đôi mắt tinh nhanh, tâm hồn thư thái, bồi dưỡng cảm xúc, giao tiếp và tinh thần tập thể. Các bài đồng dao, trò chơi dân gian được giới thiệu trong cuốn sách có thể còn nhiều dị bản, do sắc thái riêng của địa phương, vùng miền.

Mong rằng cuốn sách sẽ giúp các em nhỏ hiểu thêm về đất nước, cuộc sống và con người xung quanh, đem lại nguồn cảm hứng sống tốt đẹp, góp phần giáo dục các em trở thành những con người có ích trong tương lai.

Xin giới thiệu cuốn sách cùng bạn đọc và các em nhỏ.

Tháng 6 năm 2020

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA SỰ THẬT

CHƠ

Trăng ơi... từ đâu đến?

Trần Đăng Khoa

Trăng ơi... từ đâu đến?
Hay từ cánh rừng xa
Trăng hồng như quả chín
Lửng lơ lên trước nhà.

Trăng ơi... từ đâu đến?
Hay biển xanh diệu kỳ
Trăng tròn như mắt cá
Chẳng bao giờ chớp mi.

Trăng ơi... từ đâu đến?
Hay từ một sân chơi
Trăng bay như quả bóng
Bạn nào đá lên trời.

Trăng ơi... từ đâu đến?
Hay từ lời mẹ ru
Thương Cuội không được học
Hú gọi trâu đến giờ.

Trăng ơi... từ đâu đến?
Hay từ đường hành quân
Trăng soi chú bộ đội
Và soi vàng góc sân.

Trăng từ đâu... từ đâu...
Trăng đi khắp mọi miền
Trăng ơi, có nơi nào
Sáng hơn đất nước em...

Trích "*Góc sân và khoảng trời*",
Nxb. Kim Đồng, Hà Nội, 2013

Anh Đom Đóm

Võ Quảng

Mặt trời gác núi
Bóng tối lan dần
Anh Đóm chuyên cần
Lên đèn đi gác.

Theo làn gió mát
Anh đi rất êm
Đi suốt một đêm
Lo cho người ngủ.

Bờ tre rèm rủ
Yên giấc Cò Con
Một bầu chim non
Trong cây ngủ ngáy
Ao không động đập
Lau lách ngủ yên
Một chú Chim Khuyên
Nằm mê ú ớ
Tiếng chị Cò Bọ
- “Ru hời ru hời

Hỡi bé tôi ơi
Ngủ cho ngon giấc!
Chém cha lũ giặc
Phá giấc trẻ thơ!
Giết Tằm nhà tơ
Giết Ong làm mật!"
Ngoài sông thím Vạc
Lặng lẽ mò tôm
Bên cạnh sao Hôm
Long lanh đáy nước.

Từng bước, từng bước
Vung ngọn đèn lồng
Anh Đóm quay vòng
Như sao bùng nổ
Như sao rực rỡ
Rụng ở vườn cam
Rụng dọc bờ xoan
Vườn cau, vườn chuối.

Gà đâu túi bụi
Gáy sáng đẳng đong
Tắt ngọn đèn lồng
Đóm lui về nghỉ.

Trích "*Tuyển tập Võ Quảng*",
Nxb. Văn học, Hà Nội, 1998

Chuyện cổ tích về loài người

Xuân Quỳnh

Trời sinh ra trước nhất
Chỉ toàn là trẻ con
Trên trái đất trụi trần
Không đáng cây ngọn cỏ
Mặt trời cũng chưa có
Chỉ toàn là bóng đêm
Không khí chỉ màu đen
Chưa có màu sắc khác.

Mắt trẻ con sáng lắm
Nhưng chưa thấy gì đâu!
Mặt trời mới nhô cao
Cho trẻ con nhìn rõ
Màu xanh bắt đầu cỏ
Màu xanh bắt đầu cây
Cây cao bằng gang tay
Lá cỏ bằng sợi tóc
Cái hoa bằng cái cúc
Màu đỏ làm ra hoa
Chim bấy giờ sinh ra

Cho trẻ nghe tiếng hát
Tiếng hát trong bằng nước
Tiếng hát cao bằng mây
Những làn gió thơ ngây
Truyền âm thanh đi khắp
Muốn trẻ con được tắm
Sóng bắt đầu làm sông
Sông cần đến menh mông
Biển có từ thuở đó
Biển thì cho ý nghĩ
Biển sinh cá sinh tôm
Biển sinh những cánh buồm
Cho trẻ con đi khắp
Đám mây cho bóng rợp
Trời nắng mây theo che
Khi trẻ con tập đi
Đường có từ ngày đó.

Nhưng còn cần cho trẻ
Tình yêu và lời ru
Cho nên mẹ sinh ra
Để bế bồng chăm sóc
Mẹ mang về tiếng hát
Từ cái bóng cái bang
Từ cái hoa rất thơm
Từ cánh cò rất trắng
Từ vị gừng rất đắng

Từ vết lấm chưa khô
Từ đầu nguồn cơn mưa
Từ bãi sông cát vắng...

Biết trẻ con khao khát
Chuyện ngày xưa, ngày sau
Không hiểu là từ đâu
Mà bà về ở đó
Kể cho bao chuyện cổ:
Chuyện con cóc, nàng tiên
Chuyện cô Tấm ở hiền
Thằng Lý Thông ở ác...
Mái tóc bà thì bạc
Con mắt bà thì vui
Bà kể đến suốt đời
Cũng không sao hết chuyện.

Muốn cho trẻ hiểu biết
Thế là bố sinh ra
Bố bảo cho biết ngoan
Bố dạy cho biết nghĩ
Rộng lắm là mặt bể
Dài là con đường đi
Núi thì xanh và xa
Hình tròn là trái đất...
Chữ bắt đầu có trước
Rồi có ghế có bàn

Rồi có lớp có trường
Và sinh ra thầy giáo...
Cái bảng bằng cái chiếu
Cục phấn từ đá ra
Thầy viết chữ thật to:
"Chuyện loài người" trước nhất.

Trích "*Bầu trời trong quả trứng*",
Nxb. Kim Đồng, Hà Nội, 1982

Làm anh

Phan Thị Thanh Nhàn

Làm anh khó đấy
Phải đâu chuyện đùa
Với em gái bé
Phải “người lớn” cơ.

Khi em bé khóc
Anh phải dỗ dành
Nếu em bé ngã
Anh nâng dịu dàng.

Mẹ cho quà bánh
Chia em phần hơn
Có đồ chơi đẹp
Cũng nhường em luôn.

Làm anh thật khó
Nhưng mà thật vui
Ai yêu em bé
Thì làm được thôi.

Trích “*Con muốn mặc áo đỏ đi chơi*”,
Nxb. Kim Đồng, Hà Nội, 2016

Ngựa biên phòng

Phan Thị Thanh Nhàn

Chú công an biên phòng
Rạp mình trên lưng ngựa
Ngựa phi nhanh như bay
Cả cánh rừng nổi gió.

Ngựa phăm phăm bốn vó
Như bẫm xuống mặt đường
Mặc sớm rừng mù sương
Mặc đêm đông giá buốt.

Chân ngựa như sắt thép
Luôn sẵn đuổi quân thù
Vó ngựa như có mắt
Chẳng vấp ngã bao giờ.

Xong công việc trở về
Ngựa bước đi thông thả
Chú công an đi bên
Tay vỗ về lưng ngựa.

Chúng em trong bản nhỏ
Phơi thật nhiều cỏ thơm
Để mùa đông đem tặng
Ngựa biên phòng yêu thương...

Trích “*Con muốn mặc áo đỏ đi chơi*”,
Nxb. Kim Đồng, Hà Nội, 2016

Đồng dao tặng mẹ tặng ba

Nguyễn Trọng Tạo

Mẹ à mẹ ơi
Ba à ba ơi
Mèo trắng ngủ rồi
Mèo đen còn thức
Ba đến phòng trực
Mẹ vẫn chưa về
Con lắng tai nghe
Họa mi thánh thót.

Có bài toán tập
Khó à khó ơi
Có ông Mặt Trời
Ghé vào cửa sổ
Bàn tay chị Gió
Vuốt làn tóc con
Chị bảo con ngoan
Một mình đừng khóc
Ba mẹ khó nhọc
Bận bịu suốt ngày

Con cò trắng bay
Con gà nằm ổ
Mai ngày sẽ nở
Một đàn gà con.

Ba mẹ đừng buồn
Nhà không vắng vẻ
Búp bê bé bé
Vẫn nhoẻn miệng cười
Mèo trắng dậy rồi
Mèo đen bắt chuột
Bài con đã thuộc
Toán đã làm xong
Ba mẹ yên lòng
Theo công theo việc
Tối về họp mặt
Đủ cả ba người
Ríu rít nói cười
Vui như ngày Tết.

*

Bài thơ con viết
Tặng mẹ tặng ba
Đẹp hơn bông hoa
Đẹp hơn tranh vẽ
Con xin đọc khẽ
Ba à ba ơi
Mẹ à mẹ ơi!...

Trích "*Thơ cho thiếu nhi*",
Nxb. Văn học, Hà Nội, 2017

Cuốn chiếu đi tìm bạn

Nguyễn Trọng Tạo

Có một ban mai
Mát lành, rức rở
Mặt Trời gõ cửa
Ngón tay nắn hồng.

Cuốn Chiếu đang ngủ
Thức dậy vội vàng
Nhìn dọc ngó ngang
Thấy nhà vắng vẻ
Một mình buồn tẻ
Căn nhà rộng rênh.

"Không bạn thân tình
Đòi đơn độc quá!"
Cuốn Chiếu than thở
Mặt Trời lắng nghe
Liên bảo chú ta:
- Hãy đi tìm bạn!
Điều quá đơn giản

Mà nghe ngõ ngang
Cuốn Chiếu mừng rơn
Sửa sang áo giáp
Hai mươi đôi dép
Bốn chục bàn chân
"Đi tìm bạn thân
Hẳn là không dễ!".

Chú qua song cửa
Gặp Nhện chẳng to
- Cuốn Chiếu đi mô?
- Tôi đi tìm bạn!
- Chúc chú may mắn!
Nhện cười vẫy tay.

Gặp đoàn Kiến Nâu
Nai lưng công gạo
Kiến Nâu mếu máo:
- Nhờ giúp một tay!
Cuốn Chiếu chối ngay:
- Tôi đang bận lắm!...
Tránh xa đoàn kiến
Chú trèo lên cây
Và gặp ở đây
Vợ chồng Chim Chích
Chúng đang cuống quýt

Quanh một bông hoa...

Bông Hoa khóc oà

Kêu than thảm thiết

Những giọt nước mắt

Long lanh má hồng

Chích vợ, Chích chồng

Khẩn nài Cuốn Chiếu:

- Giúp chúng tôi với

Bông Hoa đang tàn!

Cuốn Chiếu nhún chân:

- Tôi đang bận lắm

Tôi đi tìm bạn

Nào phải đi chơi!...

Vừa nói dứt lời

Chú ta bước thẳng

Qua trưa rục nắng

Đến lúc chiều tà

Cuốn Chiếu nhà ta

Trở về đơn độc...

Đêm không chợp mắt

Ngày nằm co ro

Biết đến bao giờ

Chú ta hiểu được:

Muốn tìm bạn tốt

Phải biết quên mình
Trái tim chân thành
Buồn vui chia sẻ...

"Hẳn là không dễ
Đi tìm bạn thân!".

Trích "*Thơ cho thiếu nhi*",
Nxb. Văn học, Hà Nội, 2017

Cuối hè

Nguyễn Lâm Thắng

Cuối hè mây trắng
Đi tìm ca dao
Mưa giông mưa rào
Đi tìm ruộng hạn.

Trái bông râm nắng
Đi tìm mắt em
Cành phượng im lìm
Đi tìm lá biếc.

Dòng sông trong vắt
Tìm cánh buồm xa
Có bác trâu già
Đi tìm bóng mát.

Gió buông câu hát
Đi tìm bờ tre
Mùa cạn ngày hè
Em mơ đến lớp.

Trích “*Thơ cho thiếu nhi*”,

Nxb. Văn học, Hà Nội, 2017

Viết thư cho Cuội

Nguyễn Văn Thắng

Có phải Cuội hay nói dối
Xấu hổ, ngồi ngoài gốc đa?
Nhìn chú trâu đằm ngoài nội
Cuội ơi, bạn có nhớ nhà?

Trẻ con giờ thôi giận Cuội
Chỉ còn thương thật đấy mà!
Thế nên những đêm trăng sáng
Lại quây quần cùng múa ca...

Bé ngồi viết thư cho Cuội
Vẽ trong thư một cái nhà
Ngoài bìa thư ghi nắn nót:
- Bưu điện đừng ngại đường xa!

Trích "*Cùng đầu chào lá cỏ tươi*",
Nxb. Văn học, Hà Nội, 2019

Chơi bán hàng

Nguyễn Văn Thắng

Bé Hương và bé Thảo
Rủ nhau chơi bán hàng
Hương có củ khoai lang
- Nào Thảo mua đi nhé!

Thảo cười như nắc nẻ
Nhặt một tờ lá roi
- Tớ trả tiền đủ rồi
Được mang về nhà chứ!

Rồi Thảo bẻ hai nửa
Mời người bán hàng chung
Vị bụi khoai đất bãi
Thơm ngọt ngào chiều đông.

Trích “*Cộng đâu chào lá cỏ tươi*”,
Nxb. Văn học, Hà Nội, 2019

ĐỒNG ĐẠO

Ăn một bát com
Nhớ người cày ruộng
Ăn đĩa rau muống
Nhớ người đào ao
Ăn một quả đào
Nhớ người vun gốc
Ăn một con ốc
Nhớ người đi mò
Sang đò
Nhớ người chèo chống
Nằm võng
Nhớ người mắc dây
Đứng mát gốc cây
Nhớ người trồng trọt.

Ba bà đi bán lợn con
Bán đi chẳng được lợn xon chạy về.
Ba bà đi bán lợn sề,
Bán đi chẳng được chạy về lợn xon.

Ba bà đi chợ mua bốn quả dưa
Chia đi chia lại đã trưa mất rồi
May sao lại gặp một người
Ba bà ba quả phần tôi quả này.

Bà Ba đi chợ đàn trong
Mua một cây mía vừa cong, vừa dài.
Bà Ba đi chợ đàn ngoài
Mua một cây mía vừa dài, vừa cong.
Chợ trong cây mía hai đồng

Chợ ngoài hai đồng cây mía
Hỏi rằng bà Ba mua mía hết bao nhiêu tiền?

Bà còng đi chợ trời mưa
Cái tôm cái tép đi đưa bà còng
Đưa bà qua quãng đường đông
Đưa bà về tận ngõ trong nhà bà
Tiền bà trong túi rơi ra
Tép, tôm nhặt được trả bà mua rau.

Bao giờ cho đến tháng Ba
Ếch cắn cổ rắn tha ra ngoài đồng
Hùm nằm cho lợn liếm lông
Một chục quả hồng nuốt lão tám mươi.
Năm xôi nuốt trẻ lên mười
Con gà, be rượu nuốt người lao đao
Lươn nằm cho trúm bò vào
Một đàn cào cào đuổi bắt cá rô¹
Lúa mạ nhảy lên ăn bò
Cỏ năn, cỏ lác rình mò bắt trâu
Gà con đuổi bắt diều hâu
Chim ri đuổi đánh võ đầu bồ nông.

---

1. Sau câu này, có nơi hát tiếp:
"Thóc giống đuổi chuột trong bồ
Đồng đông càn càn đuổi cò ngoài ao".

Bắc kim thang: cà, lang, bí rợ...
Cột qua kèo là kèo qua cột
Chú bán đầu qua cầu mà té
Chú bán ếch ở lại làm chi
Con le le đánh trống thổi kèn
Con bìm bịp thổi: Tò tí te! Tò te.

Bắc kim thang tình tang xúm lại
Một chân què, mình khoèo chân bạn
Chú chích chòe ra vườn trồng chuối
Thím nhái bén ở lại bông em
Chim oanh oanh rách áo ở trần
Con cồng cộc trở tài bắt cua mò tôm.

Bắc kim thang mèo hoang bắt chuột
Rượt qua cầu thì cầu tre sập
Bé khóc nhè, ai dè đòi bánh
Bác gấu trắng mở tiệm nhồi bông
Con chim công múa hát cả ngày
Con chiêm chiếp phải đồn
Bắc kim thang!... Tình tang!...

Bắc thang lên tận cung mây
Hỏi sao Cuội phải ấp cây cả đời?

Cuội nghe thấy nói, Cuội cười
Bối hay nói dối, phải ngồi ấp cây.

Bắt lươn, lươn bò xuống cỏ
Bắt cò, cò bỏ cò bay
Ôi thôi hồng cả đôi tay
Lươn bò xuống cỏ, cò bay lên trời.

Bê là bê vàng
Bê đứng rềnh ràng
Bê đi với mẹ
Bê đừng chạy xuống bể
Bê đừng chạy lên ngàn
Mà cạp mang
Mà sấu nuốt
Đi tìm nơi cỏ tốt
Bê gặm cho ngon
Bê là bê con
Bê là bê vàng...

Bí ngô là cô đậu nành
Đậu nành là anh dưa chuột
Dưa chuột là ruột dưa gang
Dưa gang họ hàng dưa hấu

Dưa hấu là cậu bí ngô
Bí ngô là...

Bong bóng thì chìm
Gỗ lim thì nổi
Đào ao bằng chổi
Quét nhà bằng mai
Bánh đa thì dai
Bún kia thật cứng
Các cụ dung dẻ đi chơi
Để cho con trẻ lại ngồi đấm lưng
Ta mang sợi chỉ lên rừng
Để trói con hổ, hổ đừng quấy ta
Ta mang dây chảo về nhà
Ta trói con kiến, kiến ra đằng nào
Con bò đậu đỉnh cây tre
Để chú chích chòe đi bừa ruộng nương.

Bồ các là bác chim ri
Chim ri là dì sáo sậu
Sáo sậu là cậu sáo đen
Sáo đen là em tu hú
Tu hú là chú bồ các
Bồ các là bác bồ nông

Bồ nông là ông sáo sậu
Sáo sậu là cậu chim ri
Chim ri là...

Bồng bồng cồng rồng đi chơi
Gặp khi tối trời
Rồng rơi cái bịch
Các quan lịch kích
Cồng rồng lên ngai
Rồng vươn vai
Rồng tái mặt
Quan vuốt mắt
Rồng nằm im
Ba hồi trống chiêng
Hạ rồng xuống lỗ.

Buổi mai ăn cơm cho no
Đi ra chợ Gio¹
Mua chín cái tréc²
Đắp chín cái lò
Cái nấu canh ngò
Cái kho củ cải

---

1. Gio: Gio Linh (Quảng Trị).

2. Tréc: còn gọi là cái trách, làm bằng đất, dùng để kho cá.

Cái nấu nải chuối xanh
Cái nấu cá kình
Cái rim thịt vịt
Cái hầm thịt gà
Cái nấu om cà
Cái kho đu đủ
Cái nấu củ khoai tây
Nghe tin anh học trường này
Bồn chồn trong dạ bỏ chín cái tróc này không coi.

Buổi mai ngủ dậy
Ra tắm bể Đông
Đạp cây xương rồng
Kéo lên chín khúc
Gặp mẹ¹ bán cá úc
Đổ máu đầu cầu
Gặp mẹ bán dầu
Dầu tron lầy lầy
Gặp mẹ bán giấy
Giấy mỏng tanh tanh
Gặp mẹ bán chanh
Chanh chua như dấm
Gặp mẹ bán nấm
Nấm lại một tai
Gặp mẹ bán khoai

---

1. Mẹ: Bà.

Khoai lợi¹ một cô²
Gặp mẹ bán rô
Rô sưa rức rức³
Gặp mẹ bán ếch
Ếch nháy lom xom
Gặp mẹ bán nhom⁴
Nhom đỏ loi loi
Gặp mẹ bán mồi⁵
Mồi mận như tương
Gặp mẹ bán đường
Đường đen thui thui
Gặp mẹ bán chui⁶
Chui nhọn veo veo
Gặp mẹ bán kéo
Kéo sổ gạt ra
Gặp mẹ bán ca⁷
Ca kê chiu chít
Gặp mẹ bán mít
Mít mủ cả tay
Mẹ oi là mẹ.

---

1. Lợi: Gãy.

2. Cô: Củ.

3. Sưa rức rức: (rô) Thưa.

4. Nhom: Thứ mắm bỏ ớt đỏ.

5. Mồi: Muối.

6. Chui: Dùi đóng sách.

7. Ca: Con gà.

Bước sang tháng sáu giá chân
Tháng một năm trần bức đồ mờ hôi
Con chuột kéo cày lồi lồi
Con trâu bốc gạo vào ngòi trong cong
Vườn rộng thì thả rau rong
Ao sâu vãi cải lấy ngồng làm dưa
Đàn bò đi tắm đến trưa
Một đàn con vịt đi bừa ruộng nương
Voi kia nằm ở gầm giường
Cóc đi đánh giặc bốn phương nhọc nhằn
Chuồn kia thấy cám liền ăn
Lợn kia thấy cám nhọc nhằn bay qua
Trời mưa cho mối bắt gà
Đòng đòng, cân cần đuổi cò lao xao
Lươn nằm cho trúm bò vào
Một đàn cào cào đuổi bắt cá rô
Thóc giống cần chuột trong bồ
Một trăm lá mạ đuổi vồ con trâu
Chim chích cần cổ diều hâu
Gà con tha quạ biết đâu mà tìm.

Bướm xanh ơi! Về giăng dây
Bướm đỏ ơi! Mau trẩy quân

Hãy nghỉ chân ăn trầu cháu tằm đã nào
Nghỉ đỡ mệt rồi hãy trẩy quân bày quân lũ
Thôi! Bướm đẹp đã bay mất rồi
Bay đi gọi bướm bố mẹ cùng về nhé!¹

---

1. Đồng dao của trẻ em người Thái ở Mường La, Sơn La.

Cà cưỡng bay cao
Chào mào bay thấp
Cu bay về ấp
Quạ bay về trời
Nghe tiếng chủ mời
Ra ăn thịt chuột
Thịt gà đang luộc
Thịt chuột đang hâm
Dọn thầy một mâm
Thầy ăn kéo tối.

Cá biển, cá đồng
Cá sông, cá ruộng.
Dân yêu dân chuộng
Là cá tràu ố
Ăn nói hàm hồ

Là con cá sủ
Đưa đẩy chốn xa
Là con cá đày
Hay gặp mặt nhau
Là con cá ngộ
Trong nhà nghèo khổ
Là con cá cầy
Chẳng dám mức đầy
Là con cá thiếu
Mỗi người mỗi thiếu
Là con cá phèn
Ăn nói vô duyên
Là con cá lạc
Trong nhà rầy rạc
Là con cá kinh
Trai gái rập rình
Là cá trích ve
Dỗ mãi không nghe
Là con cá ngạnh
Đi đàng phải tránh
Là con cá mương
Mập béo không xương
Là con cá nục
Được nhiều điểm phúc
Là con cá hanh
Phản cha hại anh

Là con cá diếc
Suốt ngày ăn miết
Là con cá cơm
Chẳng kịp dọn đơm
Là con cá hấp
Rủ nhau lên dốc
Là con cá leo
Hay thở phì phèo
Là con cá đuối
Vừa đi vừa cúi
Là con cá còm
Hay nói tầm xàm
Là con cá gáy
Vừa trốn vừa chạy
Là con cá chuồn
Cứ viết lách luôn
Là con cá chép.

Cá biển cá bầy
Ăn ngày hai bữa
Là con cá cơm
Nhọn mồm nhọn mũi
Là con chào rao
Nhận hủ nhận vò
Là con cá nhét
Nở ra đỏ chét

Là con cá khoai
Đi ăn trộm hoài
Là con cá nhám
Khệnh khệnh khạng khạng
Là con cá căn
Già rụng hết răng
Là con cá móm
Bò đi lợm khộm
Là con cá bò
Ăn chẳng biết no
Là con cá hốc.

Cái bóng đi chợ cầu Nôm
Sao mày chẳng rủ cái tôm đi cùng
Cái bóng đi chợ cầu Cần
Thấy hai ông Bụt ngồi vằn nôi com
Ông thì xới xới đơm đơm
Ông thì ngồi dỡ nôi com chẳng vằn.

Cái cò là cái cò quăm
Chưa ra đến chợ đã chăm ăn quà.
Hàng bánh, hàng bún bày la,
Con mắt tôm tèm lướt qua mọi hàng.
Bánh đúc cho lẫn bánh đăng,
Củ từ khoai nướng, lẫn hàng cháo kê.

Ăn rồi lại trở ra về,
Thấy hàng thịt chó lại lê chân vào.

Cái vè cô Bốn hát hay,
Tôi đổ cô Bốn cối xay mấy nghìn?
Cối xay là hai trăm nghìn.
Tôi đổ cô Bốn quan tiền mấy mươi?
Quan tiền là ba mươi đồng.
Tôi đổ cô Bốn chợ đông mấy người?
Chợ đông vô giá quá chừng.
Tôi đổ cô Bốn trên rừng mấy cây?
Trên rừng cây có cả trăm
Tôi đổ cô Bốn một năm mấy giờ?
Một năm là ba ngàn giờ.
Tôi đổ cô Bốn cây cò mấy tua?
Cây cò là hai cái tua.
Tôi đổ cô Bốn con cua mấy càng?
Con cua có hai cái càng, có tám cái ngoe.
Tôi đổ cô Bốn chiếc ghe mấy chèo?
Chiếc ghe là hai người chèo.
Tôi đổ cô Bốn con mèo mấy lông?
Chàng về tát cạn Biển Đông,
Ra đây tôi nói mấy lông con mèo.

Cái sáo mặc áo em tao
Làm tổ cây cà

Làm nhà cây chanh.
Đọc canh bờ giếng,
Mỗi miệng tiếng kèn.
Hồi cô trồng sen,
Cho anh hái lá.
Hồi cô trồng bưởi,
Cho anh hái hoa.
Cứ một cụm cà,
Là ba cụm lý.
Con nhà ông Lý,
Mặc áo tía tô.
Con nhà thằng Ngô,
Mặc áo lang khách.
Hai con chim khách,
Đánh nhau trên cây.
Hai cái bánh giầy,
Đánh nhau mâm cỗ.
Có hai hạt đỗ,
Đánh nổ nồi rang.
Hai con kiến vàng,
Đánh nhau lọ mật.
Có hai hòn đất,
Đánh vật bờ ao.
Mày tát chuôm tao,
Tao tát ao mày.
Mày đây rổ cá,

Tao đây rổ tôm.
Mày đi chợ Cầu Nôm,
Mày đi chợ Cầu Rền.
Mày bán cửa đèn,
Tao bán cửa vua.
Mày làm mắm chua,
Tao làm mắm thính.
Mày con ông Chính,
Tao con ông Xã.
Mày là cái cả,
Tao là thằng hai.
Mày đội bồ đài¹
Tao đội nón méo.
Mày cầm cái kéo,
Tao cầm cái dao.
Mày làm sao,
Tao làm vậy.
Mày đi buôn cậy,
Tao đi buôn hồng.
Mày đi lấy chồng,
Tao đi lấy vợ.
Mày lên kẻ chợ,
Tao về nhà quê.

---

1. Bồ đài: Mo cau nhúng ướt gấp lại, dùng để múc nước.

Cái bống là cái bống bang
Khéo sảy khéo sàng giúp mẹ nấu com
Mẹ bống đi chợ đường tron
Bống ra gánh đỡ chạy con mưa ròng.

Cái cò đi đón con mưa
Tối tắm mò mịt ai đưa cò về?
Cò về đến gốc cây đề,
Giương cung anh bắn, cò về làm chi?
Cò về thăm bá, thăm dì,
Thăm cô xứ Bắc, thăm dì xứ Đông.

Cái cò, cái vạc, cái nông
Sao mày giẫm lúa nhà ông hời cò
Không, không tôi đứng trên bờ
Mẹ con nhà vạc còn ngồi ở kia.

Cái Bống đi chợ cầu Canh
Con Tôm đi trước, củ Hành theo sau
Con Cua lạch đạch theo hầu
Cái chày rơi xuống vỡ đầu con Cua.

Cái ngủ mày ngủ cho lâu,
Mẹ mày đi cấy ruộng sâu chưa về

Bắt được con diếc, con trê
Cầm cổ lôi về bắc nước làm lông
Miếng nạc thời để phần chồng
Miếng xương mẹ gặm, miếng lòng con ăn.

Cái cò là cái cò vàng
Mẹ đi đắp đàn, con ở với ai?
Con ở với bà, bà không có vú,
Con ở với chú, chú là đàn ông.

Cái ngủ mày ngủ cho lâu,
Mẹ mày đi cấy đồng sâu chưa về.
Bắt được con diếc, con trê
Cầm cổ lôi về cho cái ngủ ăn.
Cái ngủ ăn chẳng hết,
Để dành đến tết mừng ba.
Mèo già ăn trộm,
Mèo ốm phải đòn.
Mèo con phải vạ,
Con quạ đứt đuôi.
Con ruồi đứt cánh,
Đòn gánh có mấu.
Củ ấu có sừng,
Bánh chưng có lá.
Con cá có vây,

Ông thầy có sách.
Đào ngạch có dao,
Thợ rào¹ có búa.
Sảy lúa có sàng,
Việc làng có mõ.
Cắt cỏ có liềm,
Câu liềm có lưỡi.
Cây bưởi có hoa,
Cây cà có trái.
Con gái có chồng,
Đàn ông có vợ.
Kẻ chợ có vua,
Trên chùa có bụi.
Cái bút có ngòi,
Con voi có quản.

Cắc cắc, tùng tùng
Tùng tùng, cắc cắc
Kẻ gian làng bắt
Kẻ ngay làng tha
Già trẻ đi xa
Tùng tùng, cắc cắc
Ai lười làng bắt

---

1. Thợ rào: Thợ rèn.

Ai siêng làng theo
Già trẻ đi xa
Tùng tùng, cắc cắc
Cắc cắc, tùng tùng
Cắc cắc, tùng tùng.

Cây cam, cây quýt
Cây mít, cây hồng
Ta trồng ta ăn
Ta lo ta liệu
Ai trồng thiếu
Thì trồng thêm.

Cha sáo, mẹ sáo,
Trồng một đám dưa.
Đi sớm về trưa,
Bầy quạ ăn chán.
Sáo giận sáo bỏ,
Sáo ra ngoài đồng.
Sáo ăn trái giác,
Sáo ăn trái đa.
Người ta bắt đặt,
Cắt cổ nhổ lông.
Tôi thua với ông,
Tôi là con sáo.
Hay kiện hay cáo,

Là con bồ câu.
Lót ổ cho sâu,
Là con cà cuống.
Chân đi lưỡng thương,
Giống chú cò ma.
Tối chẳng dám ra,
Là con mỏ nhát.
Chúi đầu xuống cát,
Là con manh manh.
Tấm rách tấm lành,
Là con sả sả.
Miệng cười hỉ hả,
Là con chim cu.
Hay oán hay thù,
Là con chèo bẻo.
Học khôn học khéo,
Là con te le
Hay đậu đọt tre
Là con chèo gấm.

Chị có chồng, em ở góa
Chị ăn cá, em mút xương
Chị nằm giường, em nằm đất
Chị uống mật, em mút ve
Chị ăn chè, em liếm bát
Chị coi hát, em vỗ tay

Chị ăn mày, em xách bị
Chị xe chỉ, em xỏ tiền
Chị đi thuyền, em đi bộ
Chị kéo gõ, em lợp nhà
Chị trồng cà, em trồng bí
Chị xắt bí, em nấu canh
Chị giã hành, em kho mắm
Chị đi tắm, em vò đầu
Chị đi câu, em xách vệt.

Chích chòe! Chích chòe!...
Mày hót tao nghe!
Mày ru tao ngủ!
Tao ngủ cho say!
Mẹ tao đi chợ Tây.
Mẹ tao đi chợ Đông.
Mua về cho tao ba quả hồng.
Tao cho chích chòe một quả.
Chích chòe! Chích chòe này!
Chích chòe! Chích chòe!

Chiều chiều con quạ lợp nhà
Con cua chẻ lạt, con gà đưa tranh.
Chèo béo nấu cơm nấu canh
Chùa vôi đi chợ mua hành về nêm.

Chim ơi! Chim sao còn mãi trời cao.
Chim bay nơi nào?
Đến ta nghe đôi lời...
Hỡi chim này, lông vàng vì mảy ta đã sửa sang!
Còn gì xinh đẹp, còn gì cao sang?
Nào là gạo trắng, nào là kê ngon!
Sắn sàng đủ hết, sao mảy lại chê?
Thôi! Thôi! Ông ơi!
Ông đừng có thở than.
Ông thôi than van, hãy nghe tôi phân bày:
Thôi! Thôi! Tôi đã biết, lông vàng cũng thế thôi!
Lông vàng là ngục tù!
Sánh sao bằng rừng xanh?
Khi ăn, khi ngủ, khi chơi, thật là thanh thoi!
Không e, không sợ, không lo, không phiền!...

Chú Cuội ngồi gốc cây đa,
Để trâu ăn lúa gọi cha ời ời.
Cha còn cắt cỏ trên trời,
Mẹ còn cưỡi ngựa đi mời quan viên.
Ông thì cầm bút, cầm nghiên,
Ông thì cầm tiền đi chuộc lá đa.

Chuồn chuồn đánh giặc
Voi đậu bờ rào

Ruộng nhất thì cao
Hẹp hòi thì biển
Đẹp nhất thì khi
Xấu nhất thì tiên
Tròn thì bồ đài
Méo thì miệng thúng
Giấy bản thì đen
Mực tàu thì trắng
Yếu chạy thì ngựa.

Con mèo mà trèo cây cau
Hỏi thăm chú chuột đi đâu vắng nhà.
Chú chuột đi chợ đường xa
Mua mắm, mua muối giỗ cha con mèo.

Con công hay múa
Nó múa làm sao?
- Nó rứt cổ vào
Nó xòe cánh ra.
Nó đồ cànht ã
Nó kêu ríu rít.
Nó đồ cànht mít
Nó kêu vệt chè.
Nó ãu cànht tre
Nó kêu bè muống.

Nó đổ dưới ruộng
Nó kêu tầm vông.
Con công hay múa...

Con vỏi, con voi
Cái vỏi đi trước
Hai chân trước đi trước
Hai chân sau đi sau
Còn cái đuôi đi sau rốt
Tôi xin kể nốt
Câu chuyện con voi:
Con vỏi, con voi...

Con gà cục tác lá chanh
Con lợn ủn ỉn mua hành cho tôi
Con chó khóc đứng khóc ngồi
Mẹ ơi đi chợ mua tôi đồng riềng
Con trâu nằm ngựa nằm nghiêng
Xin chó mua riềng, mua tỏi cho tôi!

Con chim se sẻ
Nó ăn gạo tẻ
Nó hót líu lo
Nó ăn hạt ngô

Nó kêu lép nhép
Nó ăn gạo nếp
Nó vãi ra sân
Ơ láng giềng gần
Xua con se sẻ.

Con gà con gà
Nó đỗ trên nhà
Bay ra đồng rác
Cục ta cục tác
Nó nhảy vào buồng
Lên giường nó nghỉ
Hỡi thằng cu Tí
Lo đi đuổi gà.

Con chim hay hát
Nó hát canh đa
Nó sa canh trúc
Nó rúc canh tre
Nó hát le te
Nó hát la ta
Nó bay vô¹ nhà
Nó ra ruộng lúa
Nó múa nó chơi
Chim ơi! Chim ơi!

---

1. Vô (từ địa phương): Vào.

Con kiến mà leo cành đa
Leo phải cành cụt leo ra, leo vào.
Con kiến mà leo cành đào
Leo phải cành cụt leo vào, leo ra.

Con chim bay, chim bay!
Con cò bay, cò bay!
Vịt có bay không nào?
Không bay! Không bay!
Vịt thích lội dưới ao.
Cạp! Cạp! Cạp!
Vịt thích lội dưới ao.

Con chim sáo sậu,
Ăn cơm nhà cậu,
Uống nước nhà cô,
Đánh vỡ bát ngô,
Cô đền hay cậu?

Con cóc! Nó ngồi trong hóc¹...
Nó đưa cái lưng ra ngoài,
Ấy là con cóc!
Con cóc! Nó ngồi nó khóc...

---

1. Hóc: Góc nhỏ, khuất.

Nó đưa cái lưng ra ngoài,
Ấy là cóc con!

Con kiến mày ở trong nhà,
Tao đóng cửa lại, mày ra đường nào?
Con cá mày ở dưới ao
Tao tát nước vào, mày chạy đằng mô?

Con kiến mày kiện củ khoai,
Mày chê tao khó lấy ai cho giàu.
Nhà tao chín đụn mười trâu,
Lại thêm ao cá bắc cầu rửa chân.

Con cua mà có hai càng
Đầu, tai không có bò ngang cả đời
Con cá mà có cái đuôi
Hai vây ve vây nó bơi rất tài
Con rùa mà có cái mai
Cái cổ thụt ngắn, thụt dài vào ra
Con voi mà có hai ngà
Cái vòi nó cuốn đổ nhà, đổ cây
Con chim mà có cánh bay
Bay cùng nam, bắc, đông, tây tỏ tường.

Con cò chết rũ trên cây,
Cò con mở lịch xem ngày làm ma.

Cà cuống uống rượu la đà
Chim ri riu rít bò ra lấy phần.
Chào mào thì hát trống quân
Chim chích cỏi trần vác mỗ đi rao.

Con gà cục tác cục ta
Hay đỗ đầu hè, hay chạy rông rông
Má gà thì đỏ hồng hồng
Cái mỏ thì nhọn, cái mõng thì tươi
Cái chân hay đập hay bươi
Cái cánh hay vỗ lên trời gió bay.

Con nít! Cái tên nó là con nít!
Cái mình nhỏ xíu
Đội mào lá mít
Cưỡi ngựa tàu cau
Đưa trước đưa sau
Rủ nhau một lũ
Học rồi thì chơi
Xuống nước tập bơi
Lên bờ đấm đá
Miệng thổi kèn lá
Tò tí! Tít tít! Tò te!...
Hay phất cò tre
Rủ nhau chơi trò
Giả đồ đánh trận
Bắn! Bắn! Bắn! Bắn

Pằng! Pằng! Pằng! Pằng
Đứa nào bắn trước thì làm cha
Đứa nào bắn sau thì làm con
Con nít! Có thêm cái đầu ba vá
Cái quần thùng đít
Mũi chảy lít thít...!
Vừa chạy, vừa la!
Cuốn lá chuối khô
Giả vua, vua cỏ!
Cạo đầu tròn vo
Áo gấm bằng mo
Reo hò khắp xóm
Giặc tới thì đánh
Tò tí! Tít tí! Tò te!
Cây chuối làm bè
Rủ nhau mà chơi trò
Giả đồ đánh trận
Bắn! Bắn! Bắn! Bắn
Pằng! Pằng! Pằng! Pằng
Đứa nào đánh thắng thì làm vua
Đứa nào đánh thua thì làm tôi...!

Cô dâu, chú rể
Đội rể lên đầu
Đi qua đầu cầu
Đánh rơi nải chuối
Cô dâu tiếc nuối
Chú rể khóc nhè.

Củ lạc đến lạ
Có hạt uống bia
Như mũi ông hề
Là củ cà rốt.
Cùng nhau học tốt
Tất cả hiểu bài
Chẳng có một ai
Mang đầu củ chuối.

Cút kít dùng dằng
Mẹ rằng đi chợ
Mẹ rọ ở nhà
Đúc cây chà là
Bắt cha chú Cuội
Chú Cuội đi đâu
Bỏ trâu ăn lúa
Bỏ ngựa ăn khoai?
Bà chúa bắt được
Lấy gì mà chuộc?

Dềnh dềnh dàng dàng
Ba gang chiều trái
Xích lại cho gần
Một người hai chân
Hai người bốn chân
Ba người sáu chân
Bốn người tám chân
Chân gầy chân béo
Dệt vải cho bà
Vải hoa, vải trắng
Đến mai trời nắng
Đem vải ra phơi
Đến mốt¹ đẹp trời
Đem ra may áo
Dềnh dềnh dàng dàng.

---

1. Mốt: Thường dùng “mai mốt”, ý nói hai ngày hôm sau, hoặc ba ngày tới.

Dì sẻ bé con
Ở nhà coi sóc.
Chú cò, chú cóc
Sắm sửa ra quân.
Đêm hôm đi tuần,
Đã có chú vạc.

Dích dắc dích dắc
Khung cử mắc vo
Xâu go từng sợi
Chân mẹ đập vôi
Chân mẹ đập vàng
Mặt vải mịn màng
Gánh ì gánh nặng
Đến mai trời nắng
Đem ra chợ phơi
Đến mốt đẹp trời
Đem ra may áo
Dích dắc dích dắc!

Điều hâu mà liệng cho tròn
Đến mai tao gả gà con cho mày.
Gà con tao để tao nuôi,
Tao gả con chó cụt đuôi cho mày.

Dựng nhà dựng cửa
Thắp lửa hong xôi
Mua nồi cà nấu
Đập đá xây hồ
Đan bồ đưng thóc...

Đàn ai khéo gảy tính tình,
Một đàn con cá lặn ghềnh nó nghe
Con cá nó lội so le,
Một đàn cá lớn nó đê cá con.
Con cá nó vượt Vũ Môn
Con chim nó ngậm mồi về tổ
Nó móm con trên ngành
Ai về tin tức thăm oanh.

Đầu trọc lông lốc
Là cái bình vôi
Cái miệng loe môi
Là cái thìa ố
Đôi chân xám mốc
Là con diệc trời
Ngủ đứng ngủ ngồi
Là con cò trắng
Hay bay hay tắm

Là con le le
To như cái bè
Là con ông lão¹
Bữa nay nắng ráo
Ra chợ mà mua
Chị mua gì?
- Tôi mua cái bình vôi
Chị mua gì?
- Mua con diệc trời
Chị mua gì?
- Con cò trắng
Chị mua gì?
- Con le le hay tắm
Chị mua gì?
- Mua con ông lão
Vừa mua vừa dạo
Đầy thúng mang về
Ăn một bữa no nê
Đi ra đồng đội nắng.

Đi đâu cho kịp mà về
Thấy hoa đừng bẻ
Gặp trẻ đừng chơi
Câu quán đừng ngồi
Đi đến nơi về đến chốn.

---

1. Chim to hơn diệc, thường đứng một chỗ kiếm ăn.

Đi cầu đi quán
Đi bán lợn con
Đi mua cái xoong
Đem về đun nấu
Mua quả dưa hấu
Về biếu ông bà
Mua một đàn gà
Về cho ăn thóc
Mua lược chải tóc
Mua cặp cài đầu
Đi mau về mau
Kéo trời sắp tối.

Đom đóm bay qua
Thầy tưởng là ma
Thầy ù té chạy
Năm thẳng năm gậy
Đi bắt thầy về
Bắt con lợn sề
Cho thầy chộc tiết
Bắt con cá diếc
Cho thầy bẻ mang
Mua rổ lạc rang
Cho thầy bóc vỏ

Mua tấm lụa đỏ
Cho thầy thất lung
Mua cặp bánh chưng
Cho thầy bỏ túi.

Đố là con gì?
Con vịt cạp cạp!
Con gà cục cục!
Con chó gâu gâu!
Lại đố con gì?
Nó kêu lâu lâu.
Con khỉ khệt khệt!
Con ếch ộp ộp!
Con mèo meo meo!
Lại đố con gì?
Nó kêu lâu lâu.
Ô kìa! Con chó
Nó sủa gâu gâu!
Nó bảo lâu lâu
Còn chú mèo mướp
Giục giã mau mau!
Khóc nhè lâu lâu!
Ô kìa! Con chó
Nó bảo lâu lâu!!...

Em lên rừng rậm
Rút quả bứa chua
Em xuống khe mò,
Được con ốc nhỏ
Em tra vô giỏ
Em bỏ vô nồi
Đốt lửa đun sôi
Nó sôi sùng sục
Nó sôi sinh sịch
Em đổ nó ra
Em xốc chí cha
Là cha chí chát
Em xới lên bát
Em múc lên loa¹
Em mút chí cha
Là cha chí chút
Chì cha chì chụt
Canh ốc thì ngọt

---

1. Loa: Bát có miệng rộng, dùng đựng canh.

Canh bứa chua lè
Em đến em khoe
Thừa cha thừa mẹ.

Em tôi buồn ngủ buồn nghe
Buồn ăn cơm nếp, cháo kê, thịt gà
Buồn ăn bánh đúc, bánh đa
Củ từ, khoai nướng, cùng là cháo kê.
Em tôi buồn ngủ buồn nghe
Con tắm đã chín, con dê đã mùi
Con tắm đã chín để lại mà nuôi
Con dê đã mùi nấu cháo em ăn.

Em tôi đã đói bụng thay
Ai có nồi cơm nguội cho em tôi vay vài nồi.
Một nồi tôi trả hai niêu
Để sớm để chiều cho em tôi ăn.

Ếch tài, ếch giỏi
Ếch nói, ếch cười
Hể anh nào lười
Phải về giải bát
Anh nào nháy đẹp
Anh nào nháy cao
Nháy qua hàng rào
Chiếm ngay giải nhất.

Gà mẹ nằm ngủ
Hai chú gà con
Lon ton lon ton
Nhảy lên lưng mẹ.
Se sẽ, se sẽ
Nhặt những bọ gà
Con giúp mẹ cha
Ai mà chẳng mến!

Gà về bới nát cỏ sân,
Mèo buồn lại chạy kiếm ăn ngô ngoài.
Chó nằm hè gặm vỏ khoai,
Lợn ngồi ủ đất, ngậm hơi gày gò.

Gánh gánh gồng gồng
Gánh sông gánh núi
Gánh củi gánh cày

Ta chạy cho nhanh
Về nhà xây bếp
Nấu nồi cơm nếp
Chia ra năm phần
Một phần cho mẹ
Một phần cho cha
Một phần cho bà
Một phần cho chị
Một phần cho anh
Gánh gánh gồng gồng.

Giã chày một
Hột gạo vàng
Sang chày đôi
Đôi thóc mẩy¹
Giã chày bảy
Đẩy chày ba
Các cô nhà ta
Đi ra mà giã.

Già quét lộ
Lượm đồng tiền

---

1. Thóc mẩy: Hạt thóc to và chắc.

Vắt lỗ tai
Mua củ khoai
Nhai nhóp nhép
Để nấu canh
Mua bó tranh
Để nhóm lửa
Mua cái cửa
Để sửa nhà
Mua con gà
Để đá chơi
Mua con doi
Để bỏ ống
Mua cái trống
Đánh tùng tùng
Mua cái kèn
Thổi tò te
Mua cái ve
Để đựng thuốc
Mua đôi guốc
Để mang đi.

Giương cung sắp bắn phượng hoàng
Không ngờ lại phải một đàn chim ri
Lấy sào rắp đuổi nó đi
Kéo kêu riu rít cô dì điếc tai.

Gọi nắng

Nắng ông nắng, nắng ông nắng

Bắt cá trắng con ông ăn

Cất nhà con ông ở

Chừa cửa sổ con ông chui

Trái chiếu bông con ông ngồi.

Hai bàn tay
Tay này không
Tay này có
Xòe tay này
Xòe tay nọ.
Tay này có
Tay này không
Tay có bông
Dâng tặng mẹ.

Hay chạy lon ton
Là gà mới nở
Cái mặt hay đỏ
Là con gà mào
Hay bơi dưới ao
Mẹ con nhà vịt
Hay la hay hét
Là con bồ chao

Hay bay bổ nhào
Là con bói cá
Hay đi thông thả
Là bác cò nhang
Hay đi rỗng rỗng
Là ông cụ diệp
Hay ăn thịt chết
Là thằng quạ đen
Tinh mắt hay ghen
Là con chim gáy
Vừa đi vừa nháy
Là con sáo xinh
Hay nói linh tinh
Là con liều diều
Hay nghịch hay tếu
Là chú chìa vôi
Hay chao đóp mồi
Là con chèo bẻo
Tinh hay mách lẻo
Bác khách trước nhà
Hay nhặt lân la
Là bà chim sẻ
Có tình có nghĩa
Là mẹ chim câu
Hay đi nhặt sâu
Là con chiến chiến

Hay nấp bên đàng
Là chị chim vàng
La cà béo hú
Là thằng cú mèo
Mồm hay nói theo
Là anh chàng vệt
Hay đan hay dệt
Là bác thợ may
Tính hay ngủ ngày
Mẹ con nhà vạc
Người gầy rộc rạc
Là bác cò ma.

Hát bai, hai bát không no
Còn một miếng cháo, kéo co võ nôi
Hát bai, hai bát không no
Ta thêm bát nữa hát cho vui nhà.

Hồ... khoan
Khoai lang có củ
Đu đủ có trái
Con gái có duyên
Đồng tiền có lỗ
Bánh ổ ăn ngon
Bánh hòn ăn béo

Cái kéo thợ may
Cái cày làm ruộng
Cái xuống đắp bờ
Cái lò đặt cá
Cái ná bắn chim
Cái kim may áo
Cái gáo múc dầu
Cái cầu đi chợ
Mẹ vợ ở nhà
Bắt gà làm thịt
Bắt vịt mà nuôi
Con ruồi có cánh
Đòn gánh có mấu
Con sấu có tai
Con nai có gạc
Đồng bạc có hình
Chú Tinh đi ghe
Thằng le húi hụi.

Học gì mà học
Học chọc bát cơm
Học đơm bát cháy
Học cạy thùng nôi.
Học trò cao cẳng dài giò
Chân đi ngoài ngõ, miệng thò trong mâm.
Học trò, học trò, học trò

Chưa xong ba chữ đã lo vết nôi.
Học trò thò lò mũi xanh
Cầm miếng bánh đúc chạy quanh cột đình.

Hồ khoan, hồ quây
Ăn đã vậy,
Múa gậy làm sao
Chân thấp chân cao
Cho mau cho chóng
Năng khiếp¹ năng dưỡng
Hữu khuất², hữu thân
Cao Tổ³ thời nhân
Hạng Vương⁴ thời ác
Nhân hiền tại mạo
Trắng gạo thơm cơm
Hồ khoan, hồ quây.

Hỡi nhược nhược!
Trắng khuya đã mọc
Độ nước đã lên
Chèo sang bên kênh

---

1. Khiếp: Nhát gan.

2. Khuất: Co lại, cúi xuống.

3. Cao Tổ tức Lưu Bang (người sáng lập nên nhà Hán).

4. Hạng Vương tức Hạng Tịch, Hạng Vũ, người tranh chấp thiên hạ với Hán Cao Tổ.

Bối năm ba lỗ
Họa may trời hộ
Đặng cá ong voi
Tiền xỏ dây lòi¹
Gạo năm ba thúng.

Hú hồ hú hột
Cơm sốt cơm nhão
Cá đảo cá đon
Cá sơn, cá liệt
Cá diếc cá tràu
Ăn cau bỏ vú (chúm cau)
Vú già vú non
Có dừa cầm hùm
Mau mà chạy
Chạy đi chạy về
Chạy ra ngoài ngõ.

Hươ con ghé nhỏ!
Lạc đànang theo chó
Lạc ngõ theo trâu
Ghé mẹ rống đầu
Đâm đầu mà nhảy

---

1. Lòi: Dây xâu chuối.

Hươ con ghé nhỏ
Ham chơi xa đàn lạc mẹ...

Hư hư chụng chụng
Chụng vững cho lâu
Một con trâu nằm
Một trăm bánh giày
Một bầy heo lang
Một sàng bánh ú
Một hũ rượu ngon
Một con cá thiều
Một niêu com nếp
Một nệp bánh chưng
Một nùng lúa ré
Một ché rượu lạt
Bạc bạc con tao
Hư hư, chụng chụng¹.

---

1. Các bà mẹ đỡ tay vào nách con, hát bài này tập con đứng chụng.

Kì đà là cha cắc ké
Cắc ké là mẹ kì nhông
Kì nhông là ông kì đà
Kì đà là cha cắc ké...

Kiến càng kiến kệ
Kiến mẹ kiến con
Kiến ở trên non
Là con kiến nhót
Hay đi lốt nhót
Là con kiến hôi
Chân vươngong nhọ nôi
Là con kiến nhện
Vừa đi vừa liệng
Là con kiến bay...

Khù khà khù khò
Ai làm gì đó

A! Là chú chó
Đang ngủ khò khò
Cút ca cút kít
Ai làm gì đó?
A! Là chuột chít
Dùng răng cắn gổ.
Hí hí ha ha
Ai làm gì đó?
A! Ra là bé
Đang cười rất to.

Lác đác mưa ngâu,
Sinh sịch mưa ngâu,
Lá ngâu rụng xuống,
Bông lau phất cò,
Nước trong xanh lạnh ngắt như tờ,
Một đàn cá lớn nhấp nhô đầu ghềnh,
Kìa ai đứng ở đầu ghềnh?

Làm ruộng! Làm ruộng!
Gặp trời mưa xuống
Gieo mạ đã xong
Bắt trâu làm đồng
Cày cho đất bả
Kêu công nhớ mạ
Lại cấy cho dày
Lúa tốt thấy ra
Một bông bảy nhánh
Gặt dư lúa gạo

Bán cho được giá...
Làm ruộng! Làm ruộng!

Lạy trời mưa xuống
Lấy nước tôi uống
Lấy ruộng tôi cày
Lấy đầy bát cơm
Lấy rom đun bếp
Lấy nếp nấu xôi
Lấy vôi ăn trầu
Lấy bầu về ôm
Lấy nơm đơm cá
Lấy rá vo gạo
Lấy dao thái thịt
Lấy liếp làm nhà
Lấy hoa về cúng
Lấy thúng đựng tiền
Lấy tiên làm vợ
Lấy chợ bán đồ
Lấy ngô nuôi lợn
Lấy bọm làm bè
Lấy ghe đánh cá
Lấy vá¹ múc canh
Lấy hành xào thịt

---

1. Vá: Muôi múc canh.

Lấy vịt tiết canh
Lấy manh áo mới
Lấy trời chở che
Lấy mè rang muối
Lấy chuối trần châu
Lấy trâu đi cày
Lấy bầy trẻ con
Lấy hòn đá cuội
Lấy bụi chuối cau
Lấy màu nhuộm áo
Lấy đạo để theo
Lấy cheo¹ đóng làng
Lấy hàng rau muống
Lạy trời mưa xuống...

Lạy trời cho cả mưa rào
Cho sấm cho sét
Cho mưa to gió lớn
Cho sen chìm xuống dưới
Cho bèo trôi lên trên.

Lẳng lẳng mà nghe
Cái vè thằng nhác

---

1. Cheo: Tiên hoặc vật.

Trời đà phú thác
Tính khí anh ta
Buổi còn mẹ cha
Theo đòi học việc
Anh ngồi anh khóc
Rằng “chữ” ích chi?
Cho học đi cày
Rằng nghề ở đợ
Cho đi làm thợ
Nói “nghề” ấy buồn
Cho đi bán buôn
Ấy nghề ngồi chợ
Việc là tránh trở
Chỉ biết ăn chơi
Cha mẹ qua đời
Không ai nuôi dưỡng
Dáng đi thất thường
Như thể cò hương
Bụng đói giờ xương
Miệng thời tu hú
Tay chân cù rụ
Như tướng cò ma
Cô bác xót xa
Kêu cho nắm gạo
Bỏ mồm trệu trạo
Sợ nấu mất công

Chết rũ giữa đồng
Hết đời thẳng nhác.

Lẳng lẳng mà nghe
Tôi nói cái vè
Vè các thứ bánh
Mấy tay phong tình huê nguyệt
Thì sẵn có bánh trung thu
Mấy ông thầy tu
Bánh sen thơm ngát
Ai mà hảo ngọt
Thì có bánh cam
Những kẻ nhát gan
Này là bánh tét
Còn như bánh ếch
Để mấy ông câu
Hủ lậu từ lâu
Thì ưa bánh tổ
Mấy tay hảo võ
Bánh thuần sẵn sàng
Các thứ bánh bòn
Kính như chấp bút¹
Ai năng thống phúc²

---

1. Cầm bút viết.

2. Đau bụng.

Nên đựng bánh gừng
Còn bánh ếch trần
Cu ly¹ chia lấy
Kẻ nào trông rầy
Thì sẵn bánh khoai
Mấy gã uống say
Bánh men rất quý
Này bánh bao chi
Để các thợ may
Má phấn bông tai
Thì ưa bánh dừa
Những người thổi lửa
Thì có bánh phòng
Bánh kẹp bánh còng
Để cho đạo tặc²
Còn bánh quai vạc
Đạo chớp muốn ăn
Ai thích thoát giang
Thì ăn bánh lọt
Trôi nước rất ngọt
Để các thuyền chài
Dầm mưa hoài hoài
Thì ăn bánh ướt

---

1. Người phu lao động ở trần.

2. Ăn trộm, giặc cướp.

Bất toại vô chước¹
Thì ăn bánh bò
Những kẻ hay lo
Ăn bánh tai yến
Ai ham trồng kiếng
Có bánh bông lan
Còn như bánh tráng
Để hạng trai tơ
Mấy ả giang hồ
Bánh bèo sẵn đó
Ai mà mặt rỗ
Thì bánh chôm chôm
Tay xách nách ôm
Bánh bao khá ních
Mấy tay hàng thịt
Da lợn để dành
Còn trả bánh canh
Để ba chú lính
Chủ nhân Lục tỉnh²
Thì có bánh in
Đầu bếp mấy tên
Phải ăn bánh rế
Này là bánh nghệ

---

1. Tê liệt thân thể.

2. Nhà in Lục tỉnh.

Cho chị nằm nơi¹
Kẻ dệt lụa tơ
Bánh tằm sẵn để
Còn như bánh quế²
Mấy đấng y sanh
Tộc mạch rành rành
Thì ăn bánh hỏi
Hễ là thầy bói
Thì ăn bánh quy (mai rùa)
Mấy ổ bánh mì (nhu mì)
Cho nhà nho nhã
Quảng Đông mấy gã
Ăn bánh cà na
Béo thịt béo da
Thì ăn bánh ú
Ruộng đồng mấy chú
Bánh bò sẵn đây
Đồng cốt mấy thầy
Thích ăn bánh cúng
Học trò áo thụng
Bút viết để dành
Ai có chanh
Tôi ăn bánh khọt...

---

1. Chỉ người phụ nữ vừa mới sinh nở.

2. Thầy thuốc dùng quế chữa bệnh.

Lặng nghe kể ngược
Hươu đẻ dưới nước
Cá ở trên núi
Đựng phân bằng túi
Đựng trâu bằng gờ
Bể thì có bờ
Ruộng thì lai láng
Hàng xấp thì sáng
Tối mịt thì đèn
Hũ miệng thì kèn
Loa miệng thì lo
Cân cần thì to
Con voi bé tí
Nhấn nhui thì mít
Gai góc thì dứa
Bồ hòn thì chua
Nước cá thì thơm
Người nằm ổ rom
Nhường giường cho chó
Thất nghiệp thì giàu
Bay thấp bồ câu
Bay cao thì đế
Chua thì có mía
Ngọt thì có chanh
Thịt lợn thì tanh

Thịt bò thì ngậy
Ngọt thì có cật
Chua thì bánh đường
Đi cày bằng quang
Gánh phân bằng ách
Bà vãi có sách
Ông thầy ngồi không
Quan cả đeo gông
Thằng tù xử kiện
Cái kiến thì to
Con bò bé tí.

Lên rừng đánh cá mè trôi
Xuống sông đốn gỗ mà lôi về rừng
Lên rừng bắt tép kho cà
Xuống sông hái quả thanh trà về ăn
Lên rừng bắt con cá măng
Xuống sông đánh hổ, đánh trăn mang về
Lên rừng bủa lưới bắt mè
Xuống sông giăng bẫy mà đề gà lôi.

Lưng đằng trước
Bụng đằng sau
Đi bằng đầu
Đội bằng gót

Dấm thì ngọt
Mật thì chua
Nhanh như rùa
Chậm như thỏ
Quan khổn khó
Dân giàu sang
Vua bần hàn
Dân sung túc
Cứng bánh đúc
Mềm gỗ lim
To như kim
Bé như cột
Lộn nhảy nhót
Chim ù lì
Trắng như chì
Đen như bạc
Chó cục tác
Gà gâu gâu.

Mau mau tỉnh dậy
Tiếng con chim ri
Gọi dì, gọi cậu
Tiếng con sáo sậu
Gọi cậu, gọi cô
Tiếng con cồ cồ
Gọi cô, gọi chú
Tiếng con tu hú
Gọi chú gọi dì
Mau mau tỉnh dậy
Mà đi ra đồng...

Mày ơi tao đổ hỏi mày:
Cái gì thì cay,
Cái gì thì nồng
Cái gì dưới sông
Cái gì dưới đồng

Cái gì trên non
Cái gì nhiều con
Cái gì thì son
Cái gì thì tròn
Vừa bằng bàn tay
Cái gì thì dày
Cái gì thì mỏng
Cái gì no lòng
Cái gì sống lâu
Cái gì đội đầu
Cái gì đựng trầu
Cái gì cầm tay.
Mày ơi tao giảng mày hay:
Trầu nào không cay
Vôi nay thì nong
Thuyền bè dưới sông
Thóc lúa trên đồng
Hương vượn trên non
Gà mái nhiều con
Cái chỉ thì son
Cái gương thì tròn
Vừa bằng bàn tay
Cây lũa thì dày
Cái vải thì mỏng
Cơm ăn no lòng
Bà già sống lâu

Cái nón đội đầu
Cái dây đựng trâu
Cái quạt cầm tay.

Trời mưa trời gió
Vác đó đi đơm
Chạy về ăn cơm
Trở ra mất đó
Con ma trong xóm
Lấy đó của tui
Bớ làng xóm ui
Giúp tui kiếm đó!

Mèo nằm cho chuột đến vồ
Hổ nằm ngoan ngoãn cho bò liếm lông
Trời mưa cho nước phun rồng
Cho bác chìm xuống, bênh bồng gỗ lim.

Mế oi, là con bò mế
Mế, mế, mế, mế
Mế hương, mế hoa
Mế cà, mế rọ
Mế ở ba mùa
Ai mua không bán
Ai hoạn không cho
Cắt cỏ ăn no

Kéo cày đỡ mẹ
Việc nặng việc nhẹ
Mẹ đỡ cho con
Gánh cỏ nào ngon
Con để phần mẹ
Mế ơi là mế
Mế, mế, mế, mế...

Mít vàng cam đỏ
Hong chín, quýt xanh
Bốn anh hiền lành
Thích ăn quả gì?
Quýt bé con con
Cam tròn ung ung
Mít bằng cái thúng
Hong đỏ hong ngâm
Thích ăn quả gì?

Mỏ gà thời tròn
Mỏ vịt thời dẹt
Vịt kêu cạc cạc
Gà gáy te te
Ai thức thời nghe
Ai ngủ thời chớ.

Mồng một lưỡi trai
Mồng hai lá lúa
Mồng ba câu liêm
Mồng bốn lưỡi liềm
Mồng năm liềm giặt
Mồng sáu thật trắng
Mười rằm trăng náu
Mười sáu trăng treo
Mười bảy sảy giường chiếu
Mười tám rằm trầu¹.
Mười chín đụn độn²
Hăm mười giấc tốt
Hăm một nửa đêm
Hăm hai hạ huyền³
Hăm ba gà gáy
Hăm bốn ở đâu
Hăm lăm ở đấy
Hăm sáu đã vậy
Hăm bảy làm sao?
Hăm tám thế nào
Hăm chín thế ấy
Ba mươi không thấy
Mặt mày trăng đâu.

---

1. Rằm trầu: Vò trầu (vò thóc) đốt cháy màu rằm.

2. Đụn độn: Lúc này đồng vò trầu đốt đã tàn.

3. Hạ huyền: Mặt trăng khuyết.

Một bầy trẻ nhỏ
Bịt mắt bắt dê
Dê vấp bờ hè
Ngã kênh bốn vó
Mọi người cười rộ
Cố đuổi vòng quanh
Dê chạy thật nhanh
Túm ngay một chú.

Một tay đẹp
Hai tay đẹp
Ba tay đẹp
Tay dệt vải
Tay vãi rau
Tay buông câu
Tay chặt củi
Tay đắp núi
Tay đào sông
Tay cạo lông
Tay mổ lợn
Tay bắt vượn
Tay bắt voi
Tay bẻ roi
Tay đánh hổ.

Một mụ già, mười ba mụ trẻ
Nặn tai, nặn mắt
Vẽ mặt, vẽ mày
Dạy khóc, dạy cười
Dạy ăn, dạy bú
Dạy lẫy, dạy bò
Giữ thóp đầu cho trẻ
Cùng mụ ăn cữ
Bà nào khôn khéo dạy con trẻ sờn sờn sác
Bà nào vụng dại, xuống biển ăn tôm he cá mực.

Mười ngón tay
Ngón đi cày
Ngón tát nước
Ngón cầm lược
Ngón chải đầu
Ngón chần trâu
Ngón đi cấy
Ngón cầm bay
Ngón đánh cờ
Ngón chèo đò
Ngón dò biển
Tôi ngồi đếm
Mười ngón tay.

Mướn ông thợ mộc
Đủ đục, đủ chày

Mần¹ một cái thang
Ba mươi sáu tấc²
Bắc từ dưới đất
Lên hỏi ông trời
Trời cao hơn trán
Nước sáng hơn đèn
Kèn kêu hơn quyển³
Biển rộng hơn sông...
Gió đưa gió đẩy
Về rẫy ăn còng
Về sông ăn cá
Về đồng ăn cua
Bắt cua làm mắm cho chua
Gửi về quê nội khỏi mua tốn tiền.

---

1. Mần: Làm (phương ngữ Trung và Nam Bộ).

2. Tấc: Đơn vị cũ, đo chiều dài, bằng 1/10 thước mộc.

3. Quyển (Quản): Một loại nhạc cụ hình ống giống như ống sáo, ống tiêu.

Nam mô Bồ tát
Chẻ lạt đứt tay
Đi cày trâu húc
Đi xúc phải cọc
Đi học thầy đánh
Đi gánh đau vai
Nằm dài chết đói.

Ngắt lá me
Che rau muống
Đứa mô¹ xuống
Đứa mô lên
Đứa mô sang bên
Đứa mô đứng giữa
Để mà chữa
Lại lá me

---

1. Mô: Nào.

Để mà che
Là rau muống...

Nghe vè nghe ve
Nghe vè nói ngược
Ngựa đua dưới nước
Tàu chạy trên bờ
Lên núi đặt lò
Xuống sông đốn củi
Gà cồ hay ủi
Heo nái hay bơi
Nước kém ba mươi
Mồng mười nước dậy
Ghe nổi thì đẩy
Ghe cạn thì chèo
Bớ chú nhà nghèo
Cho vay đặc nợ
Bớ chú nhà giàu
Thiếu trước hụt sau
Đòn xóc bữa cau
Dao bầu gánh lúa
Giã gạo bằng búa
Bửa củi bằng kim
Đốt đèn không tim
Xỏ kim bằng lát
Nhà lành dột nát

Nhà rách không dệt
Ăn trâu bằng bột
Gói bánh bằng vôi
Giã gạo bằng nôi
Nấu com bằng cối
Ngày rằm trăng tối
Mồng một sáng trăng
Hai đứa lằng xằng
Nấu chè bột tẻ.

Nghe vè nghe vè
Nghe vè cò bạc
Đầu hôm xao xác
Bạc tốt như tiên
Đêm khuya hết tiền
Bạc như chim cú
Cái đầu sù sụ
Con mắt trộm lơ
Hình đi phất phơ
Như con chó đói
Chân đi cà khối
Dạo xóm dạo làng
Quần rách lang thang
Lấy tay mà túm...

Nghe vè nghe vè
Nghe vè trái cây
Dây ở trên mây
Là trái đậu rồng
Đủ vọ đủ chồng
Là trái đu đủ
Cắt ra nhiều mú
Là trái chuối chát
Mình tựa gà ác
Trái khóm, trái thom
Cái đầu chôm bôm
Là trái bắp nấu
Hình thù xấu xấu
Trái cà dái dê
Ngựa giã tê tê
Là trái mắt mèo
Khoanh tay lo nghèo
Là trái bần ổi
Sông sâu chẳng lội
Là trái măng cầu
Bù cổ, bù đầu
Trái dâu, trái cách
Cái bụng óc ách
Là trái dừa tươi
Gai góc đầy người
Là trái mít ướ

Sanh ở dưới nước
Trứng cá ngon ngon
Ăn thấy giòn giòn
Là ổi xá-lị
U buồn, bi lụy
Là trái sầu riêng
Sánh với tay tiên
Là trái phật thủ
Tiền bạc đầy đủ
Chính là trái sung
Tóc mọc lung tung
Là chôm chôm trốc
Xù xì da cóc
Là mãng cầu xiêm
Nghe tên phát thèm
Me chua, xoài tượng
Ăn nhiều thì ớn
Là lê-ki-ma
Có sọc, có hoa
Đúng là trái vải
Đẹp như con gái
Trái hồng, trái đào
Mắt sáng như sao
Khác nào trái nhãn
Hay ngồi hàng quán
Trái cà, trái lê

Làm dưa khôi chê
Cà non, cà pháo
Chẳng biết gì ráo
Trái bí không sai
Gốc ở nước ngoài
Trái nho, trái táo
Nhai nghe rào rạo
Đậu phộng, hột điều
Đụng được thiệt nhiều
Là trái bình bát
Muốn ăn đập nát
Trái lựu chó chi
Cho bú trẻ thơ
Là trái vú sữa...
Còn nhiều nhiều nữa
Ai biết xin mời
Kể tiếp nghe chơi
Cái về cây trái.

Nghe vè nghe vè
Nghe vè cái hoa
Tháng ba nắng lắm
Nước biển mặn mòi
Vác mai đi soi
Là bông hoa giếng

Hay bay hay liệng
Là hoa chim chim
Xuống nước mà chìm
Là bông hoa đá
Bầu bạn cùng cá
Là đá san hô
Hỏi Hán sang Hồ
Là nàng hoa sứ
Gìn lòng nắm giữ
Là hoa từ bi
Ăn ở theo thì
Là hoa bần ngột
Thương ai chua xót
Là hoa sâu đầu
Có sông không cầu
Là hoa nàng cách (cách trở)
Đi mà đụng vách
Là hoa mù u
Cạo đầu đi tu
Là hoa bông bụt
Khói lên nghi ngút
Là hoa hắc hương
Nước chảy đầm đường
Là hoa mười tươi
Rủ nhau đi cưới
Là hoa bông dâu (cưới dâu)

Nước chảy rạch sâu
Là hoa muống biển
Rủ nhau đi kiện
Là hoa mít nài (nài nì)
Gái mà theo trai
Là hoa phát nhũ
Đêm nằm không ngủ
Là hoa nở ngày
Bám chẳng lìa cây
Là hoa bông cúc
Nhập giang tùy khúc
Là hoa bông chịu
Ở mà lo nghèo
Là hoa đu đủ
Đi theo cậu thủ (người đứng đầu)
Là hoa mần quân
Đánh bạc cố quần
Là bông hoa ngỗ (ngỗ nghịch)
Ngồi mà choán chỗ
Là hoa dành dành (giành giật)
Giận chẳng đua tranh
Là hoa bông ngãi
Bắt đi tha lại
Là hoa phù dung
Ăn ở theo đường
Là bông hoa thị (phố thị)

Theo mẹ bán bí
Là hoa thanh hao.

Nghe vè nghe vè
Nghe vè các rau
Thứ ở hỗn hào
Là rau ngành ngạnh
Trong lòng không chánh¹
Vốn thiệt tâm lang
Đất rộng bò ngang
Là rau muống biển
Quan đòi thầy kiện
Bình bát nấu canh
Ăn hơi tanh tanh
Là rau diếp (dấp) cá
Không ba có má
Rau má mọc bờ
Thò tay sợ dơ
Nó là rau nhót
Ăn cay như ớt
Vốn thiệt rau răm
Sống tới ngàn năm
Là rau vụn thọ
Tay hay sợ võ

---

1. Chánh: Chính trực, ngay thẳng.

Vốn thiệt rau co
Làng bắt chẳng cho
Thiệt là rau húng
Lên chùa mà cúng
Vốn thiệt hành hương
Giục ngựa buông cương
Là rau mã đề.

Nghe vè nghe vè
Nghe vè chim chóc
Hay moi hay móc
Vốn thiệt con doi
Thấy nắng mà phơi
Là con diệp mồi
Lặn theo mấy gốc
Là chim thẳng chài
Lông lá thật dài
Là con chim phướn
Rành cả bốn hướng
Là chim bồ câu
Giống lặn thật sâu
Là con công cộc
Ăn tấp sông sộc
Là con chim heo
Ham đậu cheo leo
Là chim lá rụng

Cắm đầu muốn thụng
Là chim thầy bói
Hay ăn hay nói
Ấy thật chim quỳên
Vừa đứng vừa biên
Là chim học trò
Rủ nhau đi mò
Là con chim ốc
Gõ mõ lốc cốc
Là chim thầy chùa
Tụng kinh bốn mùa
Là chim bìm bịp
Chạy theo không kịp
Là chim hít cô
Bắt mẹ xẻ khô
Là chim điên điên
Không ai ngoài biển
Là con le le...

Nghe vè nghe vè
Vè các thứ bánh
Tròn như mặt trăng
Đó là bánh xèo
Có cưới có cheo
Đó là bánh hỏi
Đi không đặng giới

Ấy là bánh bò
Ăn không đặng no
Nó là bánh ít
Giống nhau như hệt
Chính thức bánh in
Mắc cỡ không nhìn
Là bánh khổ qua
Nấu nếp căng ra
Là bánh xôi nước (trôi nước)
Biết đi biết bước
Đó là bánh chung
Có nùm trên lưng
Là bánh nhũ đệ
Mật đường mà chế
Là bánh đa trời
Để đĩa có ngời
Bánh trong, bánh lọc
Giống như rễ mọc
Chỉ là bánh gừng
Lạt cọt trên lưng
Là cái bánh tét
Bốn cạnh nó quét
Đó là bánh quy (quy là con rùa)
Hay kiêng hay vì
Là bánh xôi vị (dị)
Bỏ nó trong bị

Đó là bánh bao
Lóng lánh như sao
Là bánh bột báng
Tròn như viên đạn
Đúng là bánh cam
Ăn ở chơm bom
Thiệt là bánh ổ
Tròn như lỗ đỗ
Là cái bánh căn
Cái mình có rần
Là bánh da lợn
Trông thấy lợn cợn
Đó là chè khoai
Ăn vào ngứa hoài
Đúng là bánh dứa
Lấy trai có chữa
Là cái bánh bầu
Xe nhợ mà câu
Thiệt là bánh chi
Muốn ăn cho kỹ
Thì ních tàu thung
Thiên hạ chẳng ưng
Là cái bánh còng
Xe nhợ mà vòng
Đó là bánh nghệ
Giã ra mà chế

Thiệt là xu xoa
Tưởng nhớ ông bà
Thì ra bánh cúng
Hấp ra có nùm
Đó là bánh trần
Phoi để ngoài sân
Là liếp bánh trắng
Hai mùa sáu tháng
Là bánh trung thu
Đi lọng đi dù
Đó là xôi rượu.

Nghe vè nghe vè
Nghe vè loài cá
No lòng phỉ dạ
Là con cá cơm
Không ướp mà thơm
Là con cá ngát
Liệng bay thoăn thoắt
Là con cá chim
Hụt cẳng chết chìm
Là con cá đuối
Nhiều năm nhiều tuổi
Là cá bạc đầu
Đủ chữ, đủ câu
Là con cá đối

Nỏ mai, tàn tối
Là cá vá hai
Trắng muốt béo dai
Là cá úc thịt
Dài lưng, hẹp kích
Là cá lòng tong
Ốm yếu hình dong
Là con cá nhái
Thiệt như lời vái
Là con cá linh
Cá kình, cá ngạc
Cá nác, cá dưa
Cá voi, cá ngựa
Cá rựa, cá đao
Úc sào, bánh lái
Lang hải, cá sơn
Thòn bon, thác lác
Cá ngác, dày tho
Cá rô, cá sắt
Cá sát, cá tra
Mề gà, dải áo
Cá cháo, cá com
Cá mồn, cá mớn
So bướm, chốt hoa
Cá xà, cá mập
Cá tấp, cá sòng

Cá hồng, chim điệp
Cá ép, cá hoa
Bống dừa, bống xệ
Cá be học trò
Cá vồ, cá đục
Cá nục, lù đù
Cá thu trên lá
Bạc má bạc đầu
Lưỡi trâu, hồng chó
Là cá lành canh
Chim sành cá biếc
Cá diếc, cá mè
Cá trê, cá lóc
Cá nóc, thòi lòi
Chìa vôi, com lạt
Bống cát, bống kèo
Chim heo, cá chết
Cá éc, cá chuồng
Cá duồng, cá chẽm
Vồ đém, sặc rằn
Mòi đường, bống mú
Trà mú, trà vinh
Cá kình, cá gộc
Cá cóc, cá chày
Cá dày, cá đuối
Cá đối, cá kìm

Cá chim, cá vược
Cá nước, cá ngừ
Cá bui, cá cúi
Cá nhái, bả trầu
Cá nàu, cá danh
Hùng hình toi bời
Cá khoai, ốc mít
Cá tích nạng hai
Cá cầy, cá cháy
Cá gáy, cá ngàn
Trà bần, cá nái
Nóc nói, cá hô
Cá ngừ, mang rô
Cá sủ, cá cam
Cá còm, cá dứa
Cá hổ, cá lẩn
Cá căn, cá viễn
Rô biển lép xơ
Cá bọ, chim rắn
Cá phượng, rồng rồng
Trên bông trao tráo
Cá sọ, cá nhồng
Tòng tong, mộc tích
Úc phịch, trê bầu
Bông sao, bông trắng
Càn trắng, xanh kỳ

Cá he, cá mại
Mặt quý, cá linh
Cá chình, ốc gạo
Thu áo, cá kè
Cá ve lẹp nấu
Từ mẫu, thia thia
Cá bè trên mễ
Đuôi ó bè chan
Nóc vàng, cá rói
Cá lủi, con cù
Rô lò, tra dẫu
Chạch lấu, nhám đào
Tra dầu, cá nhám
Úc nùm, cá leo
Cá thiếc, cá suốt
Cá chốt, cá phèn
Cá diềng, cá lúc
Cá mực, cá mau
Chim câu, cá huột
Sóc sọc, cá lằm
Cá rằm, cá thiếu
Nhám quéo, chim gian
Cá ong, cá quýt
Cá kết thiên nôi
Bông voi út hoát
Cá chạch, cá mòi...

Nghé bầu ghé bạn
Trâu cày ruộng cạn
Mẹ cày ruộng sâu
Lúa tốt bằng đầu
Cò bay thẳng cánh
Một sào năm gánh
Một mẫu năm trăm
Một bông lúa chằm
Một trăm hạt thóc
Hạt bằng đầu bảy
Hạt bằng đầu ba
Hạt bằng trứng gà
Hạt bằng trứng vịt
Hạt bằng trái mít
Hạt bằng bình vôi
Hạt nào vỡ đôi
Bằng nồi gánh nước
Nghé oi...

Nghé ơ ghé
Nghé bông hay là ghé hoa
Như gà mới nở
Ai nở mắng mày
Thấy mạ thấy lúa

Thì quay đầu ra
Thấy năn, thấy cỏ
Thì sà đầu vô
Chủ bắt thì cho
Khách bắt thì chạy
Nghe lời tao dạy
Mới nên thân mày
Nghé oi...

Nghé ạ... nghe ơ!
Nghé như ổi chín
Như mây chín chùm
Như chum đựng nước
Như lược chải đầu
Lông trơn như dầu
Chân trước chân sau
Đũng đa đũng đỉnh
Má đầy núng nính
Nghé đẹp, nghe yêu...

Ngồi buồn nói chuyện lão thiên
Hồi tôi còn nhỏ đi khiêng ông trời
Ra đồng thấy muỗi đập dơi
Bọ hung đám giỗ đi mời ông voi
Nhà tôi có một củ khoai

Cắt năm thúng lớn hần hòi vẫn dư
Nhà tui có bụi khoai từ
Bói lên một củ lẩn hư cả vườn
Tôi vừa câu được con lươn
Lấy thịt quết chả, lấy xương đẽo chày
Nhà tôi có chiếc giàn xay
Đầu cong bịt bạc đầu ngay bịt vàng
Nhà tôi có một cái ang
Đổ lúa bảy làng thêm nước còn lưng
Nhà tôi có một bụi gừng
Bói lên một củ ước chừng đòn xeo
Nhà tôi có một con mèo
Bữa mô thềm thịt lên đèo bắt nai
Nhà tôi có một cái chai
Đổ tám thùng mắm thêm hai thùng dầu
Ông già tôi có bộ râu
Bứt đi một sợi đem câu cá chình
Nói ra sợ chị em khinh
Thiên hạ nói lão chớ mình chi tôi.

Nhong nhong nhong
Ngựa ông đã về
Cắt cỏ Bồ Đề¹

---

1. Cỏ Bồ Đề: Tên một loại cỏ.

Cho ngựa ông ăn
Nhong nhong nhong...

Nước lớn thả vô
Là con chàng bè
Mượn thợ đóng ghe
Là con khoang cổ
Trên đầu có lỗ
Là con chim công
Lòng trắng như bông
Là con bạch hạc.

Nựng nựng nà nà
Con đi với bà
Chóng ngoan chóng lớn
Chóng lớn đi cày
Lấy đây bát com
Lấy rom đun bếp
Lớn đi xúc tép
Cho bà bát canh
Lớn đi trồng chanh
Cho bà bát dấm
Lớn con đi tắm
Đỡ phải phiên bà
Nựng nựng nà nà.

Ô hay! Ô hay! Cái cối xay kia là cái cối xay!
Mày có hai tay để ta cầm ta quay...!
Ô hay! Ô hay! Cái cối xay kia là cái cối xay!
Bỏ lúa vô quay, lúa sẽ thành gạo ngay!
Ô hay! Ô hay! Cái cối xay kia là cái cối xay!
Nào sắn, ngô, khoai, cối xay thành bột ngay!
Nhớ ơn người trồng cây!
Ô hay! Ô hay! Cái bánh đây kìa là cái bánh đây!
Nhờ có em xay mới có bột thật ngon!
Bánh em làm đẹp không?

Ông già quét nhà
Lượm được đồng điều
Giắt ở lỗ tai
Để mai đi chợ
Đi mua dây nhợ
Về buộc lồng chim
Đi mua cây kim

Dem về may áo
Đi mua con sáo
Hót cho vui nhà
Đi mua trái cà
Để dành làm dưa
Đi mua con cua
Dem về làm chả
Đi mua con cá
Kho tiêu chặt đầu
Đi mua miếng trầu
Về nhai nhóp nhép
Đi mua con tép
Dem về nấu canh
Đi mua trái chanh
Dem về vắt nước
Đi mua cây lược
Dem về chải đầu.

Ông giở ông giảng
Xuống chơi với tôi
Có bầu có bạn
Có ván cơm xôi
Có nồi cơm nếp
Có nệp bánh chưng
Có lưng hũ rượu
Có khướu đánh đu

Thằng cu vỗ chài
Bắt trai bỏ giỏ
Cái đồ¹ ẵm em
Đi xem đánh cá
Có rá vo gạo
Có gáo múc nước
Có lược chải đầu
Có trâu cày ruộng
Có muống thả ao
Ông sao trên trời.

Ông sảo, ông sao
Ông vào cửa sổ
Ông ở với tôi
Ông ngồi xuống chiếu
Tôi biểu củ khoai
Ông nhai nhóp nhép
Cái tôm cái tép
Ông ghém với rau
Ăn mau chóng lớn
Ông ngồi dậy
Ông về trời.

Ông sấm, ông sét
Ông hét ùng ùng

---

1. Cái đồ: Là con gái ("cái đồ" đối với "thằng cu" ở câu trên).

Ông nổ lung tung
Vỗ vung vỗ nôi
Vỗ cả bát đĩa nhà tôi
Tôi lòi ông ra đánh
Đánh một roi
Đánh hai roi
Ông trốn về trời
Ơi ông sấm, ông sét ơi!

Ông tiến ông tiên,
Ông có đồng tiền,
Ông giắt mái tai,
Ông cài lưng khố,
Ông ra ngoài phố
Ông mua miếng trầu,
Ông nhai nhóp nhép.
Ông mua mớ tép
Về ông ăn com
Ông mua bó rom
Để về ông thổi
Ông mua cái chổi
Về ông quét nhà
Ông mua con gà
Về cho ăn thóc
Ông mua con cóc
Về thả gằm giường
Ông mua nén hương
Về ông cúng cụ.

Ông trắng, ông trắng
Xuống chơi ông chánh
Ông chánh cho mõ
Xuống chơi nôi chõ
Nôi chõ cho vung
Xuống chơi cây sung
Cây sung cho nhựa
Xuống chơi con ngựa
Con ngựa cho tàu
Xuống chơi bà quan
Bà quan cho bạc
Xuống chơi thợ giác
Thợ giác cho bầu
Xuống chơi cần câu
Cần câu cho lưỡi
Xuống chơi cây bưởi
Cây bưởi cho hoa
Xuống chơi vườn cà
Vườn cà cho trái
Xuống chơi con gái
Con gái cho chồng
Xuống chơi đàn ông
Đàn ông cho vợ
Xuống chơi kẻ chợ
Kẻ chợ cho voi
Xuống chơi cây sòi
Cây sòi cho lá

Xuống chơi con cá
Con cá cho vây
Xuống chơi ông thầy
Ông thầy cho sách
Xuống chơi thợ ngạch
Thợ ngạch cho dao
Xuống chơi thợ rào
Thợ rào cho búa
Trả búa thợ rào
Trả dao thợ ngạch
Trả sách ông thầy
Trả vây con cá
Trả lá cây sồi
Trả voi kẻ chợ
Trả vợ đàn ông
Trả chồng cô gái
Trả trái cây cà
Trả hoa cây bưởi
Trả lưỡi cần câu
Trả bầu thợ giác
Trả bạc bà quan
Trả gan con ngựa
Trả nhựa cây sung
Trả vung nồi chõ
Trả mõ ông chánh.

Quặc quặc quạc quạc
Con vịt con vạc
Có thương em tao
Thì lội xuống ao
Bắt ba con ốc
Thì lội xuống rộc
Bắt năm con rô
Thì lội xuống hồ
Bắt mười con diếc.

Rì ra rì rà
Đội nhà đi chơi
Gặp khi tối trời
Úp nhà lên ngủ
Khi mặt trời lú (mọc)
Lại thò đầu ra
Rì ra rì rà.

Roi ơi, hỡi roi
Nghe lệnh thầy đòi
Chen chân cho lọt
Roi vọt roi rang
Cách đồ trở gang
Kêu chàng qua ngược¹
Đàn ông đi trước

---

1. Ngược: Đón, rước.

Đàn bà đi sau
Nhắc nhủ cho nhau
Hàng cau hàng trầu
Là hàng mụ tra (già)
Hàng hương hàng hoa
Là hàng Nhật Bản (Bản)
Nấu cơm lớn xồn
Đi chợ canh trường
Đội nón ba sườn
Là dân ở Huế
Dắt ngựa ra tể
Là quân chợ Dinh
Đi chơi một mình
Bắt được con trâu
Buổi mai mở cửa
Thả bầu làng Khê
Buổi tối đón về
Một mẹ chín con
Trâu đực đi cấy đi cày
Trâu cái nuôi để lâu ngày kiếm con.

Ru hời ru hời là ru
Bên cạn thời chống, bên su¹ thời chèo
Chèo đi ba mái kéo trưa
Kéo tan buổi chợ, kéo mưa trơn đường.

---

1. Sâu.

Ru em em ngủ cho rồi
Chị ra buồng củi, chị ngồi quay tơ
Năm nay tơ kén được mùa
Chị xin thầy mẹ mua cho mấy đồng.

Ru ru riếng riếng rà rà
Võng ông đi trước, võng bà đi sau
Võng ông đi trước hàng cau
Võng bà thùng thỉnh đi sau hàng trầu.

Sao hôm lóng lánh
Sao mai lóng lánh
Cuối đã sang canh
Gà kia gáy rúc
Chích chòe lia tổ
Trời đã rạng đông.

Sáo sậu là cậu sáo đen
Sáo đen là em sáo đá
Sáo đá là má bồ nông
Bồ nông là ông ác là
Ác là là bà tu hú
Tu hú là chú chim ri
Chim ri là dì chim xanh
Chim xanh là anh cò bọ
Cò bọ là vợ thằng Ngô
Thằng Ngô là cô sáo sậu
Sáo sậu là cậu sáo đen...

Sắc sắc soi soi
Đầu đội mâm xôi
Tay cầm chén mấm
Vừa đi vừa nhắm
Hết cả mâm xôi.

Sớm mai tôi lên núi
Bắt được con công
Đem về biếu ông
Ông cho trái thị
Đem về tặng chị
Chị cho cá rô
Đem về biếu cô
Cô cho bánh ú
Đem về biếu chú
Chú cho trái cam
Chú thím rầy lộn¹ với nhau
Thôi tôi trả trái cam cho chú
Tôi trả bánh ú cho cô
Tôi trả cá rô cho chị
Trả trái thị cho ông
Tôi xách con công về rừng.

---

1. Rầy lộn: Quở mắng, tranh cãi...

Tay cầm con dao,
Làm sao cho sắc,
Để mà dễ cắt,
Để mà dễ chặt,
Chặt lấy củi cành,
Trèo lên rừng xanh,
Chạy qua sườn núi
Một mình thui thủi
Chặt cây chặt củi,
Tìm chốn ta ngồi
Ngồi mát thành thoi,
Kìa một đàn chim
Ở đâu bay đến
Ở đâu bay lại
Con đang cắn trái
Con đang tha mồi,
Qua lối nó ăn,
Cái con hươu kia,
Mày đang ăn lộc,

Lộc vả, lộc sung
Mây không thấy tó
Tó không đuổi mây,
Mây qua lối nọ làm chi?

Tập tầm vông! Tập tầm vông!
Trắng menh mông, trắng qua nhà bé!
Con chim sẻ, ngồi hát thông dong.
Tập tầm vông!
Em không khóc
Tập mở ra
Ngồi chăm học
Tập tầm vông!
Đêm trăng sáng
Trăng rằm đỏ...
Ai đem treo
Trên bầu trời?
Ông trăng ơi!
Mau xuống đây chơi!...

Tháng bảy ông thị đỏ da
Ông mít chớm chớm,
Ông đa rụng rời
Ông mít đóng cọc mà phơi
Ông đa rụng rời đỏ cả chân tay.

Tháng giêng là gió hây hây
Tháng hai gió mát, trăng bay vào đền
Tháng ba gió đưa nước lên
Tháng tư gió đánh cho mềm ngọn cây
Tháng năm là tiết gió tây
Tháng sáu gió mát cấy cày tính sao
Tháng bảy gió lọt song đào
Tháng tám là tháng tạt vào hôm mai
Tháng chín là tháng gió ngoài
Tháng mười là tháng heo may rải đồng
Tháng một¹ gió về mùa đông
Tháng chạp gió lạnh gió lòng, ai ơi!

Thằng Cuội ngồi gốc cây đa
Thò chân xuống giếng được ba đồng tiền
Một đồng mua trống, mua kèn
Một đồng mua mỡ đốt đèn thờ vua
Một đồng mua bó rau khoai
Thái ra cho nhỏ, thờ hai ông bà...

Thằng Bò có cái quạt mo
Phú ông xin đổi ba bò, chín trâu

---

1. Tháng mười một.

Bòm rằng: Bòm chẳng lấy trâu
Phú ông xin đổi ao sâu cá mè
Bòm rằng: Bòm chẳng lấy mè
Phú ông xin đổi một bè gỗ lim
Bòm rằng: Bòm chẳng lấy lim
Phú ông xin đổi con chim đôi mồi
Bòm rằng: Bòm chẳng lấy mồi
Phú ông xin đổi nắm xôi, Bòm cười.

Thằng cu ốm yếu gầy gò
Lấy tiền ăn sáng mẹ cho mua kèn
Phí sức thổi đến ho hen
Cả ngày chỉ có tiếng kèn tí to
Nhức đầu bố nó mắng cho
Nó ngồi nó khóc tí to tí tò
Lêu lêu có đưa khóc nhè
Như kèn ai thổi tí tò tí to.

Thương con ba ba
Đội nhà đi trốn
Gặp con nước cuốn
Trôi tuột ra khơi
Gặp lúc im trời
Đội nhà đi dạo.

Thứ hay lớn tiếng
Tu hú ác là
Nhảy nhót lân la
Chích chòe bìm bịp
Tính hay ăn hiếp
Chim cú, điều hâu
Sang đứng lưng trâu
Sáo hành, sáo nghệ
Ăn không xiết kể
Cồng cọc, chàng bè
Đáp xuống bay lên
Chim nhạn, chim bói (bói cá)
Cái mồng đỏ chói
Cao các, hồng hoàng
Thức suốt canh tàn
Chim heo, cú vọ.

Tịch tịch tang tang
Bắt con kiến càng
Buộc chỉ ngang lưng
Một bên lấy giấy mà bưng
Một bên bôi mỡ nó mừng nó sang.

Tiếng kêu rử rì
Là tiếng chim chài

Nói một nói hai
Là con sáo chợ
Rắn rắn rọ rọ
Là con chim công
Đỏ mỏ xanh lông
Là con chim chẻ (sẻ)
Moi dưa, moi quả
Là con quạ già
Tiếng kêu ả... ả
Là con bìm bịp
Vừa đi vừa nhịp
Là con chìa vôi
Làm tổ trên đồi
Là con tú đợc
Ban đêm săn chuột
Là con cú mèo
Làm ổ chuồng heo
Là con gà mái.

Tò vò mà nuôi con nhện
Đến khi nó lớn, nó quện nhau đi
Tò vò ngồi khóc tỉ tỉ:
Nhện ơi! Nhện hỡi! Nhện đi đặng nào?

Tôi ở trên trời
Tôi rơi xuống đất
Tuởng rằng tôi mất
Chẳng hóa tôi không
Tôi chảy ra sông
Nuôi loài tôm cá
Qua làng qua xã
Theo máng theo mương
Cho người trồng trọt
Thóc vàng chắt cót
Com trắng đầy nồi
Vậy chớ khinh tôi
Hạt mưa hạt móc.

Trăng khoe trăng tỏ hơn đèn!
Sao trăng lại phải chịu luồn đám mây?
Đèn khoe đèn tỏ hơn trăng!
Đèn ra trước gió còn chẳng hỡi đèn?

Trâu ai ăn mạ
Lấy rạ mà thui
Cho tó một đùi
Tó khỏi bảo ai.

Trên đầu có tổ lông công
Gọi ta là ông ta cất xuống cho
Trên đầu có ô tò vò
Gọi ta là chú học trò ta cất đi cho.

Trên trời có đông, có tây
Có nam, có bắc, có cây ngô đồng
Trên trời có cả cầu vồng
Có cái mõng cụt đầu đông sò sò
Trên trời có cả bàn cờ
Có ngục quỷ sứ, có chùa thiên môn.
Trên trời có cả mặt trời
Có mưa, có nắng, có người ta mong
Trên trời có vua Thần Nông
Lại có chú Cuội ngồi trong trăng già.
Tua rua trên bốn, dưới ba
Nhị thập bát tú¹ gọi là thất tinh².

Trồng cây dừa
Chừa cây nào
Cây nào cao
Chặt đi bớt

---

1. Nhị thập bát tú: 28 vì tinh tú.

2. Thất tinh: 7 ngôi sao.

Trái này rớt
Trái này rơi
Cây mồng toi
Đỏ loen loét
Trái măng quệt... sống lâu!
Trái măng cầu... chóng chín!
Trái nào chín... hái đi!...

Trời mưa, quả dưa vẹo vọ
Con ốc nằm co
Con tôm đánh đáo¹
Con cò kiếm ăn.

Trời mưa, trời gió
Mang vó ra ao
Được con cá nào
Về xào con nấy
Được con cá nậy²
Thì để phần cha
Được con rô bé
Thì để phần mẹ
Được con cá bẹ
Thì để phần em

---

1. Đánh đáo: Một trò chơi dân gian của trẻ em.

2. Cá nậy: Cá lớn.

Trời mưa, trời gió!
Mang vó ra ao...

Tùng tam tứ tứ
Là trái dưa gang
Vốn ở miền Nam
Là trái bí rợ (bí ngô)
Mẹ sai đi chợ
Vốn thiệt trái dâu
Ở những ao sâu
Là trái bông súng
Chẳng nên lễ cúng
Vốn thiệt trái sung
Nhỏ mà cay lung
Thiệt là ớt hiểm,
Đánh túc cầu liêm,
Vốn thiệt trái me
Nặng mà chẳng che
Là trái rau mát
Rủ nhau chà xát
Vốn thiệt trái chanh
Nhỏ mà làm anh
Trái đào lộn hột
Ăn mà chẳng lột
Vốn thiệt trái tiêu
Thối nghe ú liêu

Là trái cóc kèn
Rủ nhau đi rèn
Là trái đậu rựa
Đua nhau chọn lựa
Là trái dành dành
Cam ngọt, cam sành
Chuối già, chuối sứ
Nhưng chi lịch sự
Bằng táo với hồng
Những gái chưa chồng
Muốn ăn mua lấy.

Ù à ù ập
Bắt chập lá tre
Bắt đê lá muống
Bắt cuống lên hoa
Bắt gà mổ thóc
Bắt học cho thông
Cày đồng cho sớm
Nuôi lợn cho chăm
Nuôi tằm cho rồi
Dệt cử cho mau
Nuôi trâu cho mập
Ù à ù ập!

Ù à ù ập
Nước chảy tràn ngập
Cả vũng chân trâu
Chị đồ đi đâu?

Đi cà đi cấy
Bắt được con bầy
Dem về nấu canh
Băm tỏi băm hành
Xương sông lá lốt
Băm cho đầy thớt
Nấu cho đầy nồi
Đặt lên vừa sôi
Bắc xuống vừa chín
Chàng về chàng hỏi
Được mấy bát canh?
Tôi chiềng với anh
Được ba bốn bát
Đừng có xáo xác
Mà xóm giềng nghe
Để ra ăn dè
Được ba bốn bữa!

Ừ ừ! Xay lúa
Tay đẩy tay đưa
Lúc thừa lúc gấp
Cối quay sầm sập
Thóc đập trên nông
Tay duỗi tay cong
Cối quay vun vút
Ừ ừ ừ ừ...

Vào rừng xem vườn hái hoa
Xem voi đi guốc, xem gà nhuộm răng
Xuống sông xem cá đấu roi
Xem tôm quần thảo, xem trai giở mình...

Ve vè vè ve,
Cái vè nói ngược.
Non cao đầy nước,
Đáy biển đầy cây.
Dưới đất lắm mây,
Trên trời lắm cỏ.
Trời thì có mỏ,
Chim thì có mồm.
Thẳng như lưng tôm,
Cong như cán cuốc.
Thơm nhất là cú,
Hôi nhất là hương.
Đặc như ống bương,
Rỗng như ruột gổ.

Chó thì hay mổ,
Gà hay liếm la.
Xù xì quả cà,
Trơn như quả mít.
Meo meo như vịt,
Quạc quạc là mèo.
Trâu thì hay trèo,
Rắn thì hay bước.
Voi thì hay bò,
Rụt như cổ cò,
Dài như cổ vịt.
Đỏ như quả quýt,
Vàng như quả hồng.
Cao lồng ngồng,
Chim tu hú.
Lùn lụ khụ,
Chim bồ nông.

Ve vè vè vè
Đặt vè thêm trái
Đôi mắt ngậy dại
Là trái nhãn lồng
Cô chưa muốn chồng
Chê trái cau xanh
Cô nữ ghét anh
Bồ hòn thành méo

Khi dính như kẹo
Ấu méo lại tròn
Bụng sắp đẻ non
Là trái bầu già
Quả để hạt ra
Là đào lộn hột
Tre non mất ngọn
Măng cụt đúng không?
Không mất mà trông
Là trái thị đỏ
Xanh vỏ đỏ lòng
Là quả dưa hấu
Truyền ngôi con cháu
Là trái thanh long
Chiều tím mênh mông
Là trái sim rừng
Cong như cái sừng
Là trái ô môi
Đều tựa răng người
Quả ngô, trái bắp
Khua giờ khua khắc
Là quả chuông đồng
Dạ lòng phơi ra
Là trái chùm ruột
Quả dùng làm thuốc
Là hà thủ ô

Quả chanh thì chua
Quả dưa thì ngọt
Trái trâm hần chát
Hạt lạc lại bùi
Sầu riêng nặng mùi
Trái mít thom hương
Thứ nào chim muông
Chúng ăn không chết
Ta ăn được hết
Lại xin kể tiếp
Chưa kết được đầu
Đui mắt sưng đầu
Là quả mù u
Có tiền cố giữ
Là quả me keo
Nhà nghèo áo rách
Là trái mướp xo
Không một ai ưa
Đó là quả đắng
Lầm lỗi sợ lắm
Quả mận, quả roi
Mực tím nghịch chơi
Mùng toi đây giậu
Thi mà không đậu
Vỏ chuối trượt chân
Té ngã tím bầm

Hồng quân tím ngắt
Dùng để gội tóc
Bồ kết đúng rồi
Tóc rối không ngoi
Là người quả phụ
Nhưng ai hung dữ
Tuyệt tử, tuyệt tôn
Miệng đòi thường ngôn
Quả cô, cô quả
Quả gì to quá
Trên đó cất nhà
Chắc là quả đất
Thôi xin chấm dứt
Ai viết tiếp đi.

Vè vè vè vè
Cắm vè cắm lối
Xắn quần mà lội
Lội núi cheo leo
Chống gậy mà trèo
Trèo sông trèo bể
Tôi ngồi tôi kể
Cái vè của tôi
Cứng như xôi
Mềm như đá
Thơm như cú

Tanh như hương
Tối như gương
Sáng như mực
Mùa đông nóng nực
Mùa hè rét run.

Vè vè vè vè
Nghe vè nói ngược
Con chim mần¹ tổ dưới nước
Con cá mần tổ trên cây
Thằng chết dắt trâu đi cày
Thằng sống chôn mày dưới lỗ
Thuyền ông đi bộ
Ngựa lội dưới sông
Một bầy cá nhám lên đồng kiếm ăn.

Vè vè vè vè
Là vè con kiến
Kiến càng kiến kệ
Kiến mẹ kiến cha
Kiến ở trong nhà
Là con kiến đất
Kiến leo bông mật

---

1. Mần (tiếng địa phương): Làm.

Là con kiến hôi
Kiến leo miệng nôi
Là con kiến lửa
Kiến bay lá xả
Là con kiến xanh
Con ở bụi chanh
Con ở bụi mía
Con ở bụi khế
Con ở bụi khoai
Lẳng lẳng lẳng tai
Bò ra cho chóng
Con ở trong thoáng
Con ở trong hang
Con mỏ ràng ràng
Mần tổ ngoài bụi
Về nằm lúc túi (tối)
Đến đầu canh năm
Đồng thanh đồng thanh
Chúng choa¹ bạn kiến.

Vè vè vè vè
Ta vè con cá
Cứu trong thiên hạ
Là con cá voi

---

1. Choa (tiếng địa phương): Minh.

Đi ngược về xuôi
Là con cá đuối
Cá hay nói thoại¹
Là cá hồng leo
Cá hay chạy theo
Là cá hồng chó
Cá chi to trợ²
Là con cá chai
Bất thuận bất hòa
Là con cá trặc
Cá biết làm giặc
Là con cá cò
Cá biết làm thơ
Là con cá mực
Con cá không đực
Là con cá mái
Ngồi khoanh tay lại
Là cá hồng đầu
Cá ở vực sâu
Là con cá vược
Cá không bắt được
Là con cá tròng
Cá không biết đàn
Là con cá lạc

---

1. Thoại: Nói theo.

2. Trợ: Đầu.

Một bầy cá bạc
Một bầy cá xanh
Có lưới không đánh
Là con cá móm
Cá với làng xóm
Là con cá ông
Tức giận lung tung
Là con cá ghê
Ai kiêng ai dè
Là cá long hội¹
Bạo lãn bạo lợi
Con cá tràu đồ
Ăn nói hồ đồ
Là cá óc nóc²
Nhiều xương nhiều xóc
Là con cá bò
Cái ăn cái kho
Là con cá bống
Lôn chộn lộn chạng
Là con cá sơn
Khéo bào khéo chọn
Là con cá phèn
Cá chi có đàn

---

1. Long hội (nói lái của lồi họng): Cá nhiều xương nhỏ mà cứng.

2. Cá nóc: Loại cá độc (khi làm cá nức để vỡ mật, ăn vào có thể nguy hiểm đến tính mạng).

Là con cá buôi
Cá chi chạy xuôi
Là con cá lúi
Cá chi bạo đụi
Ấy cá lươi cày
Quyết góp lại đây
Để mình kể cá
Ngó xuống dưới phá
Có con cá thu
Ngó xuống dưới xu (sâu)
Có con cá ngừ
Ngó vô trong lừ
Có con cá sao
Ngó xuống dưới ao
Có con cá hên.

Vịt con đi học
Lạch bạch! Lạch bạch!...
Vịt con đến trường
Cạp! Cạp! Cạp! Cạp!
Vịt ta học chữ
O tròn như trứng gà
A học trước quên sau
Cạp! Cạp! Cạp! Cạp!
Vịt quên chữ rồi
Cạp! Cạp! Cạp! Cạp!

Học nhanh liền nhớ
O tròn như trứng vịt
Ơ thì thêm cái râu
Cạp! Cạp! Cạp! Cạp!
Vịt con đến trường
Cạp! Cạp! Cạp! Cạp!
Vịt ta học chữ
I tờ móc ngò...
Vì ta thấy trong mơ
Cạp! Cạp! Cạp! Cạp!
Vịt quên chữ rồi
Cạp! Cạp! Cạp! Cạp!
Học nhanh mà nhớ
I tờ chấm trên đầu
À! Lại thêm nét ngang
Cạp! Cạp! Cạp! Cạp!
Vịt quên chữ rồi!
Cạp! Cạp! Cạp! Cạp!
Học nhanh liền nhớ
O tròn như trứng vịt
A thì ta nhớ liền.

Vòng vòng cô Nhện vòng vòng!
Vòng vòng cô Nhện vòng quanh!
Kéo tơ mà dệt lưới
Chăm làm và khéo đẹp!
Chăm làm và khéo tay!

Vo ve! Chú muỗi vo ve!
Mắc vào lưới Nhện!... Muỗi nằm rên la!...
Nhện ơi! Nhện thả tôi ra!
Nhện ơi! Nhện bắt tôi chi?
Mi là gian ác!
Mi hại bao người thì chó hòng ra đây! Hừm!
Cái đồ muỗi ranh!

Vuốt hột nõ
Đổ bánh bèo
Xáo xác vạc kêu
Nồi đồng vung méo
Cái kéo thợ may
Cái cày làm ruộng
Cái thuổng đắp bờ
Cái lò thả cá
Cái ná bắn chim
Cái kim may áo
Cái giáo đi săn
Cái khăn bịt trốc¹
Cái nốc² đi buôn
Cái khuôn đúc bánh
Cái chén múc chè
Cái ve rót rượu.

---

1. Trốc: Đầu.

2. Nốc: Thuyền nhỏ.

Xia cá mè,
Đề cá chép
Tay nào đẹp
Đi bẻ ngô
Tay nào to
Đi dỡ củi
Tay nào nhỏ
Hái đậu đen
Tay lộ lem
Ở nhà mà rửa.

Xu xoa xu xuýt
Bán quýt chợ Đông
Bán hồng chợ Tây
Ba đồng một quả
Mua vậy thì mua.

Xu xoa xu xuýt
Con nít ở mô thì ra
Con cha ở mô thì về
Đốt lửa ba bề bốn bên
Ai leo núi thì lên
Ai đi thuyền thì xuống
Ai cày ruộng thì mua trâu
Ai trồng dâu thì nuôi tằm
Ai hay nằm thì nhịn đói.

Xúc xắc xúc xẻ
Tiền lẻ bỏ vào
Bỏ được đồng nào
Được thêm đồng ấy
Ổng đâu cất đầy
Đến tết chẻ ra
Mua cái áo hoa
Mà khoe với mẹ
Xúc xắc xúc xẻ.

Xúc xắc xúc xẻ
Nhà nào nhà nấy, còn đèn còn lửa
Mở cửa cho anh em chúng tôi vào!
Bước lên giường cao
Thấy đôi rồng ấp

Bước xuống giường thấp
Thấy đôi rồng châu
Bước ra đằng sau
Thấy nhà ngói lợp
Voi ông còn buộc
Ngựa ông còn cầm
Ông sống một trăm
Thêm năm tuổi lẻ
Vợ ông sinh đẻ
Những con tốt lành
Những con như tranh
Những con như vẽ¹.

---

1. Có bản chép: Những con như rỗi.

TRÒ CHƠI DÂN GIẢN

Bịt mắt bắt dê

Cách chơi: Trò chơi này càng nhiều bạn tham gia càng vui. Khi bắt đầu chơi, các bạn đứng nắm tay nhau quây thành vòng tròn rộng. Hai bạn đứng giữa vòng tròn cùng bị bịt chặt mắt bằng miếng vải, một bạn đóng vai con dê vừa chạy vừa kêu “be be”, bạn còn lại là thợ săn, phải bắt được dê dựa theo tiếng kêu.

Các bạn làm vòng tròn reo hò mách nước cho người bắt nhưng là mách sai để gây cười. Người săn bắt được dê thì dê thay chỗ làm thợ săn và một người khác ở hàng rào vào làm dê, người săn thắng cuộc trở lại làm hàng rào.

Câu ếch

Cách chơi: Vẽ một vòng tròn lớn giữa sân làm ao, tất cả các bạn nhỏ đứng trong vòng tròn làm “ếch”. Một bạn là người “câu ếch”, đứng cách vòng tròn chừng một đến hai mét, tay cầm một cần câu có dây (không có lưỡi câu).

“Ếch” ở trong ao vừa hát vừa nhảy ra ngoài.

Lời bài đồng dao là:

*Ếch ở dưới ao
Vừa ngót mưa rào
Nhảy ra bì bõm
Ếch kêu “ộp ộp”
Ếch kêu “ấp ấp”
Thấy bác đi câu
Rủ nhau trốn mau
Ếch kêu “ộp ộp”
Ếch kêu “ấp ấp”.*

“Người đi câu” đuổi theo ếch, dây câu chạm vào ai, người ấy phải thay làm người câu ếch. “Con ếch” nào đã nhảy vào ao thì không bị câu nữa.

Chồng đồng chồng đe

Cách chơi: Số người chơi trò chơi này có thể từ 6 đến 8 bạn, đứng thành vòng tròn. Từng bạn tay nắm lại, chồng lên nhau. Tất cả nhóm đồng thanh hát. Lời bài đồng dao là:

Chồng đồng chồng đe

Con chim lè lưỡi

Nó chỉ người nào?

Nó chỉ người này!

Một bạn đứng trong vòng tròn, vừa đi vừa hát lần lượt chỉ vào từng tay các bạn khác (từ trên xuống và ngược lại), mỗi tiếng chỉ vào một tay. Khi tiếng “này” chỉ vào bạn nào thì bạn đó phải đuổi bắt các bạn. Các bạn chạy tản mạn trong phạm vi nhóm đã quy ước trước khi trò chơi diễn ra. Bạn nào bị bắt phải chạy một vòng. Trò chơi lại tiếp tục.

Chơi chuyền

Cách chơi: Số người chơi từ 2 đến 5 người. Mọi người oẳn tù tì để sắp xếp thứ tự lượt chơi. Người oẳn tù tì thắng chơi lượt đầu tiên. Ở mỗi lượt chơi của mình, mỗi người chơi cần trải qua 10 bàn chuyền một tay và 10 bàn chuyền hai tay.

Người chơi duỗi thẳng một chân, dùng một tay (ngược lại với chân duỗi đó) cầm quả nặng (quả bóng, quả cà, quả bưởi nhỏ...) và 10 que chuyền rồi tung quả nặng lên cao (nhưng không tung que chuyền). Trong lúc quả nặng bay lên không trung, người chơi nhanh chóng dùng tay rải 10 que chuyền dọc ống chân đang duỗi. Khi quả nặng rơi xuống thì nhanh chóng dùng chính tay đó để đỡ quả nặng. Tiếp tục người chơi lại tung quả nặng lên không trung. Trong lúc quả nặng trên không trung, người chơi nhanh chóng dùng chính tay vừa cầm bóng để nhón lấy số que cần nhặt ở mỗi bàn. Chơi từ bàn 1 (lấy một que một lần tung) qua bàn 2 (lấy hai que một lần tung) cho đến bàn 10 (lấy cả mười que), người chơi vừa tung quả nặng vừa nhặt que chuyền vừa hát

những câu trong bài đồng dao cho phù hợp với từng bàn.

Bài đồng dao như sau:

Lời 1: Bàn chuyền một tay

Bàn một

Cái một (nhặt 1 que)

Cái mai (nhặt tiếp 1 que)

Con trai

Con hến

Con nhện

Chăng to

Quả mơ

Quả mận

Kính cận

Lên bàn đôi.

Rải bàn đôi (rải lại que)

Đôi chúng tôi (nhặt 2 que)

Đôi chúng nó

Đôi con chó

Đôi con mèo

Hai chèo ba.

Rải bàn ba (rải lại que)

Ba đi xa (nhặt 3 que)

Ba về gần

Ba luống cần

Một lên tư.

Rải bàn bốn (rải lại que)

Tư củ từ (nhặt 4 que)

Tư củ tỏi

Hai hỏi năm.

Rải bàn năm (rải lại que)

Năm em năm (nhặt 5 que)

Năm lên sáu.

Rải bàn sáu (rải lại que)

Sáu lẻ tư (nhặt 6 que)

Tư lên bảy.

Rải bàn bảy (rải lại que)

Bảy lẻ ba (nhặt 7 que)

Ba lên tám.

Rải bàn tám (rải lại que)

Tám lẻ đôi (nhặt 8 que)

Đôi lên chín.

Rải bàn chín (rải lại que)

Chín lẻ một (nhặt 9 que)

Một lên mười.

Ngả năm mười (đặt xuống 5 que)

Mười vơ cả (nhặt 5 que)

Ngả xuống đất (đặt xuống 10 que)

Cất lên tay (nhặt 10 que)

Xoay ống nhớ (quay cả 10 que)

Đổi tay chuyển.

Lời 2: Bàn chuyển một tay

Bàn một

Một này

Một nữa

Một cánh cửa

Một cài then

Len cho chặt

Thắt cho vào

Kẻ người cười

Kẻ người chê

Lên một bàn

Lên bàn đôi

Bàn đôi

Đôi tôi

Đôi chị

Đôi quai bị

Đôi cành hoa

Đôi lên ba

Bàn ba

Ba hoa cà

Ba hoa táo

Ba lá gáo

Một lên tư

Bàn tư

Tư củ từ

Tư củ khoai

Hai rải năm

Bàn năm

Năm con tầm

Năm con kén

Bàn sáu

Sáu để bốn

Lên bảy

Bàn bảy

Bảy để ba

Lên tám

Bàn tám

Tám để hai

Lên chín

Bàn chín

Chín để một

Lên mười

Tung năm mươi

Mười vơ cả

Ngả xuống đất

Cất lên chuyền.

Sau khi hết 10 bàn chuyền một tay, người chơi sẽ chuyển sang chuyền bằng hai tay cũng bằng cách tung quả nặng lên cao, đồng thời dùng hai tay nắm 10 que chuyền ở giữa và xoay một đến hai vòng tại chỗ. Bàn chuyền hai tay cũng cần

thực hiện 10 lần. Bàn chuyển hai tay tương ứng với bài hát đồng dao:

Bàn chuyển hai tay:

Chuyển chuyển một! Một đôi!

Chuyển chuyển hai! Hai đôi!

Chuyển chuyển ba! Ba đôi!

Chuyển chuyển bốn! Bốn đôi!

Chuyển chuyển năm! Năm đôi!

Đầu quạ

(Bắt đầu thả từng que xuống chân)

Quá giang

Sang sông

Đông dò

Cò nháy

Gãy cây

Mây leo

Bèo trôi

Ổi xanh

Hành bóc

Trứng đỏ lòng (quơ 2 que lên một lần)

Tôm cong

Đít vịt

Vào làng

Xin thịt

Ra làng

Xin xôi

Anh chị em ơi

Cho tôi vét bàn thiên hạ.

Sau 10 bàn chuyên hai tay, người chơi được coi là hoàn thành một lượt chơi chuyên và được 1 điểm.

Nếu trong quá trình chơi, người chơi làm rơi que chuyên hoặc rơi quả nặng, lượt chơi sẽ chuyển cho người tiếp theo. Khi tới lượt, người chơi sẽ chơi lại bàn khi trước đã bị lỗi.

Người chơi nào chơi được nhiều lượt chơi chuyên hơn là người thắng.

Chùm nệm

Cách chơi: Tất cả các bạn chơi phải nắm tay lại và xếp chồng lên nhau. Tay người này xen kẽ tay người kia, không được để hai tay của mình gần nhau.

Người nào để tay đầu tiên chỉ đặt một tay và cũng được xem là người phải chỉ đầu tiên, tay còn lại dùng để chỉ, mỗi từ trong bài đồng dao tương ứng với một nắm tay, vừa chỉ vừa hát:

Chùm nệm, chùm nệm

Tay tí tay tiên

Đồng tiền chiếc đĩa

Hột lúa ba bông

Ăn trộm trứng gà

Bù xoa bù xít

Con rắn con rít

Nó rít tay này.

Đến từ cuối cùng “này” trúng tay ai thì người đó phải rút nắm tay ra hoặc người chỉ chặt ngang

nắm tay của người đó. Lúc này người đó thay cho người chỉ đầu tiên, vừa hát vừa chỉ các nắm tay của các bạn chơi. Cuộc chơi cứ thế tiếp tục đến hết các nắm tay thì trò chơi kết thúc.

Chương cộ

Cách chơi: Một lớp các em ngồi dưới cầm tay nhau xếp thành vòng tròn. Thêm một lớp nữa cũng cầm tay nhau, ngồi chồng lên vai lớp dưới. Tất cả cùng hô “Đố dậ” và lớp dưới đứng lên thành trụ cao, vừa đi vòng tròn vừa hát bài đồng dao:

Khúc 1:

Đố dậ, đố dậ
Cây gậy bốn phương
Ra đường mạnh mẽ
Bầy trẻ chẵn trâu
Bay lâu thẳng cánh
Nó mạnh như sên
Đi trên mặt nước
Đi trước đón rồng
Ông đi có công
Bà đi có mỗ
Trên trời nghe rõ
Làm gió làm mưa
Làm mùa bát ngát
Đố dậ, đố dậ!

Khúc 2:

Trời mưa lâm râm

Cây trâm có trái

Con gái có duyên

Đồng tiền có lỗ

Bánh tổ thì ngon

Bánh hòn thì béo

Cái kéo thợ may

Cái cày làm ruộng

Cái xuống đấp bờ

Cái lò thả cá

Cái ná bắn chim

Cái kim may áo

Cái giáo đi săn

Cái khăn bịt đầu.

Hát hết khúc này, trở lại khúc 1, bắt vào câu “Bầy trẻ chăn trâu”, cứ như thế mà vừa hát vừa đi vòng tròn cho đến khi nào trụ bị đổ.

Chi chi chành chành

Cách chơi: Nhóm chơi xếp từ 2 đến 4 bạn. Một bạn xòe bàn tay ra để các bạn đặt ngón trỏ của mình vào, đồng thời đọc bài đồng dao. Các bạn khác gõ ngón tay vào lòng bàn tay của bạn theo nhịp lời của bài đồng dao:

Chi chi chành chành

Cái đánh thối lửa

Con ngựa đứt cương

Ba vương ngũ đế

Bắt để đi tìm

Ừ à ừ ập

Đóng sập cửa vào.

Đọc đến chữ “vào”, bạn đang xòe tay nắm tay lại, các bạn khác thì cố gắng rút tay thật nhanh. Ai rút không kịp bị nắm trúng là thua cuộc, phải xòe tay và đọc bài đồng dao cho người khác chơi.

Dung dăng dung dẻ

Cách chơi: Tất cả các bạn nắm tay nhau, vừa đi vừa đung đưa tay theo nhịp bài đồng dao:

Lời 1:

Dung dăng dung dẻ

Dắt trẻ đi chơi

Đến cửa nhà trời

Lạy cậu lạy mợ

Cho cháu về quê

Cho dê đi học

Cho cóc ở nhà

Cho gà bới bếp

Ừ à ù ập

Ngồi thụp xuống đây.

Lời 2:

Dung dăng dung dẻ

Dắt trẻ đi chơi

Đến cửa nhà trời

Tìm nơi gió mát

Cùng hát véo von

Mời ông trăng tròn

Xuống chơi với bé

Xì xà xì xụp

Ngồi thụp xuống đây.

Khi đọc đến câu “Ngồi thụp xuống đây” thì tất cả cùng ngồi xồm một lát, rồi lại đứng dậy vừa đi vừa hát tiếp.

Đếm sao

Cách chơi: Mọi người chơi ngồi thành vòng tròn. Một người đứng ngoài vòng, phía sau lưng mọi người, bắt đầu từ một người bất kỳ, vừa đi vừa hát:

Từ trong nhà, bước ra ngoài sân,

Dần dần ra ngõ.

Tỏ mặt xuống ao,

Trông ao lắmc cá,

Thiên hạ lắmc người,

Đố ai đếm được,

Từ một ông sao sáng,

Đến mười ông sáng sao.

Hát mỗi một từ thì đập vào vai một người. Đến từ “sao” cuối cùng trúng vào người nào thì người ấy phải hát:

Một ông sao sáng

Hai ông sáng sao

Ba ông sao sáng

Bốn ông sáng sao

Năm ông sao sáng
Sáu ông sáng sao
Bảy ông sao sáng
Tám ông sáng sao
Chín ông sao sáng
Mười ông sáng sao.

Yêu cầu phải hát một hơi không nghỉ và không được hát lộn (số lẻ là “sao sáng” và số chẵn là “sáng sao”). Nếu hết hơi hay hát sai là bị phạt.

Đúc cây dừa

Cách chơi: Các bạn nhỏ tập hợp lại trong một khoảng sân hay bãi cỏ sạch. Tất cả cùng úp hai tay của mình xuống đất xếp cạnh nhau xoay theo hình vòng tròn. Một bạn đứng giữa vòng tròn vừa hát bài đồng dao sau đây, vừa lần lượt đếm tay từng bạn nhỏ theo vòng tròn:

*Đúc cây dừa
Chừa cây mận
Cây tầm phồng
Cây mía lau
Cây nào cao
Cây nào thấp
Cây nào giập
Cây nào rời
Chùm to, chín đỏ
Quan văn, quan võ
Ăn trộm trộm gà
Bù xà bù xít
Thì ra tay này!*

Cứ như vậy, mỗi tiếng hát đập vào tay một người, hết vòng lại tiếp tục vòng khác, cho đến câu cuối cùng rơi vào tay ai thì người ấy thua. Xong lại chơi ván khác.

Kéo cửa lừa xé

Cách chơi: Hai người chơi cùng ngồi đối diện với nhau, cầm chặt tay nhau. Vừa hát vừa kéo tay và đẩy qua đẩy lại trông như đang cửa một khúc gỗ ở giữa hai người. Mỗi khi hát một từ thì lại đẩy hoặc kéo về một lần. Lời bài hát là:

Lời 1:

*Kéo cửa lừa xé
Ông thợ nào khỏe
Về ăn cơm trưa
Ông thợ nào thua
Về bú tí mẹ.*

Lời 2:

*Kéo cửa lừa kít
Làm ít ăn nhiều
Nằm đâu ngủ đấy
Nó lấy mất cửa
Lấy gì mà kéo.*

Trò chơi này hoàn toàn không có phân định thắng thua. Tuy nhiên để tăng độ hấp dẫn, vui vẻ

của trò chơi, có thể bổ sung quy định là: Ở cuối bài hát, người chơi nào bị đẩy khi hát đến câu “Về bú tí mẹ” sẽ bị trêu đùa là “bú tí mẹ” hoặc hát đến câu “Lấy gì mà kéo” sẽ bị trêu đùa là “lười, nằm đâu ngủ đấy”.

Lặc cò cò

Cách chơi: Tất cả các bạn chơi chia thành hai nhóm đều nhau về số người. Các bạn trong nhóm xếp hàng ngang, đứng quay mặt đối diện theo cặp đôi với các bạn của nhóm kia trước một vạch mốc, cách nhau khoảng 3 m.

Đầu tiên, mỗi nhóm cử một người lặc cò cò (nhảy một chân, còn một chân kia co lên) sang hàng bạn rồi trở về hàng của nhóm mình (khi nhảy không được đổi chân, cũng không nhảy cả hai chân).

Trong khi hai bạn đầu tiên nhảy lặc cò cò thì tất cả các bạn còn lại của hai nhóm đồng thanh hát bài đồng dao. Lời bài đồng dao như sau:

Lặc cò cò

Mò cuốc cuốc

Cò chân bước

Cuốc chân vàng

Sang đây chơi

Ngồi đây hát

Mỏ dính cát

Thì xuống sông

Bùn dính lông

Thì đi rửa

Chân giẫm lúa

Thì phải treo

Cù kheo à ập.

Khi hát hết bài đồng dao mà bạn nào không nhảy kịp về hàng của nhóm mình là thua. Bạn đó đứng ngoài hàng của nhóm mình nhưng vẫn được hát tiếp. Trò chơi lại tiếp tục. Hai nhóm cứ lần lượt các bạn khác nhảy lặc cò cò. Nhóm nào nhiều người thua hơn thì chịu phạt bằng cách cả nhóm chạy quanh hàng của nhóm kia một lần.

Lộn cầu vòng

Cách chơi: Từng đôi một cầm tay nhau, đứng quay mặt vào nhau, vừa vung tay sang hai bên theo nhịp lời hát, mỗi tiếng là một lần vung tay sang ngang một bên. Hát đến tiếng cuối cùng (hai tay vẫn nắm tay bạn) thì cả hai cùng giơ hai tay lên đầu cùng chui qua tay về một phía, quay lưng vào nhau, rồi hạ xuống dưới, rồi tiếp tục đọc, vừa đọc vừa vung tay như lần trước, đến tiếng cuối cùng lại chui qua tay lộn trở lại tư thế ban đầu.

Lời 1:

Lộn cầu vòng

Nước trong nước chảy

Có cô mười bảy

Có chị mười ba

Hai chị em ta

Ra lộn cầu vòng.

Lời 2:

Lộn cầu vồng

Nước sông đang chảy

Thằng bé lên bảy

Con bé lên ba

Đôi ta cùng lộn.

Trò chơi cứ thế tiếp tục.

Luồn luôn tổ để

Cách chơi: Hai bạn nắm tay nhau giơ lên cao làm "tổ". Các bạn khác xếp thành hàng, người sau nắm vạt áo người trước, luồn qua luồn lại cái "tổ" vừa đi vừa hát bài đồng dao:

Luồn luôn tổ để

Bắt con rắn sang sông

Bắt con rồng về biển

Bắt con kiến lẻ loi

Oi chúng bạn ta ơi

Chụp cái bạn sau hết.

Khi bài hát kết thúc, hai bạn làm "tổ" chụp tay xuống để bắt một người bất kỳ trong hàng (trừ người đứng đầu). Sau đó người bị bắt phải làm "tổ" thay cho một trong hai bạn làm tổ ban đầu. Bạn được thay đứng vào hàng. Lần hai người bị chụp tiếp theo sẽ làm "tổ" thay cho bạn còn lại trong hai bạn làm tổ ban đầu. Trò chơi cứ thế tiếp diễn.

Này cò, này cầu

Cách chơi: Một bạn nhỏ ngồi, chìa ngửa một bàn tay ra để những bạn khác đặt một ngón tay vào đó. Bạn nhỏ đang ngồi miệng hát, tay còn lại chỉ vào những ngón tay của từng bạn một. Lời bài đồng dao như sau:

*Này cò, này cầu
Này đấu, này thương
Lưng sào cánh ná
Này lá, này lao
Nghe cồng bà rao
Nghe lệnh ông Gióng
Nghe voi rông rống
Chong chóng chạy về
Ê hê! Chạy!*

Hát hết bài, đến tiếng “chạy” thì bạn ấy nắm tay lại thật nhanh, bạn nào không rút tay kịp thì bị bắt phạt bằng cách bịt mắt lại để đi tìm các bạn khác.

Nu na nu nống

Cách chơi: Số lượng người chơi khoảng từ 6 đến 8 bạn. Những người chơi ngồi xếp hàng bên nhau, duỗi chân ra, tay cầm tay, vừa nhịp tay vào đùi vừa đọc bài đồng dao như sau¹:

---

1. Cũng cách chơi này, những người chơi có thể hát bài đồng dao khác như sau:

- Chồng lộng, chồng cà
Mây xòa hoa khế
Khế ngâm, khế chua
Cột đình, cột chùa
Nhà vua mới làm
Cây cam, cây quýt
Cây mít, cây hồng
Cành thông, lá nhãn
Ai có chân thì rứt.
- Trồng đậu, trồng cà
Hoa hòe hoa khế
Khế ngọt, khế chua
Cột đình, cột chùa
Hai tay ôm cột
Cây cam, cây quýt
Cây mít, cây hồng
Cành đa, lá nhãn
Có chân thì rứt.

Lời 1:

Nu na nu nống
Cái trống nằm trong
Con ong nằm ngoài
Củ khoai chấm mật
Bụt ngồi Bụt khóc
Con cóc nhảy ra
Con gà tú hụ
Nhà mụ thổi xôi
Nhà tôi nấu chè
Tay xòe chân rụt.

Lời 2:

Nu na nu nống
Đánh trống phất cờ
Mở cuộc thi đua
Thi chân đẹp đẽ
Chân ai sạch sẽ
Gót đỏ hồng hào
Không bẩn tí nào
Được vào đánh trống.

Mỗi từ trong bài đồng dao được đọc đồng thời với đập nhẹ vào một chân theo thứ tự từ đầu đến cuối rồi quay ngược lại cho đến chữ “rụt” hoặc “trống”. Chân ai gặp từ “rụt” hoặc “trống” nhip trúng thì co lại. Ai co đủ hai chân đầu tiên người đó sẽ về nhất, ai co đủ hai chân kế tiếp sẽ về nhì... người còn lại cuối cùng sẽ là người thua cuộc. Trò chơi lại bắt đầu từ đầu.

Nhảy dây

Cách chơi: Hai tay người chơi cầm 2 đầu dây, dang rộng tay, dây để sau lưng. Người chơi vừa quay hai tay cầm dây vừa nhảy thẳng chân sao cho dây đi qua đầu rồi đi qua chân. Cứ chơi tiếp tục như vậy. Người nhảy không được giẫm chân lên dây, nếu giẫm phải dây là thua cuộc.

Ngoài ra, có thể chơi nhảy cặp đôi hoặc nhiều người. Nhảy cặp đôi là hai người chơi quay mặt vào nhau, một người cầm dây như cách chơi có một người và quay dây sao cho dây qua đầu và chân cả hai người. Nhảy nhiều người là hai người cầm hai đầu dây quay theo một chiều để những người khác nhảy.

Mèo đuổi chuột

Cách chơi: Người chơi xếp thành từng nhóm, khoảng từ 7 đến 10 bạn, đứng thành vòng tròn cầm tay nhau giơ cao lên đầu, đồng thanh hát. Chọn hai bạn (một làm mèo, một làm chuột), đứng ở giữa vòng tròn tựa lưng vào nhau. Bài hát là:

*Mời bạn lại đây
Tay nắm chặt tay
Đứng thành vòng rộng
Chuột luôn lỗ hổng
Chạy vội, chạy mau
Mèo đuổi theo sau
Chuột cố chạy mau
Trốn đâu cho thoát
Thế rồi chú chuột
Lại hóa vai mèo
Co cẳng đuổi theo
Bắt mèo hóa chuột.*

Khi các bạn hát thì “chuột” chạy, “mèo” đuổi theo. “Chuột” chui vào “khe” nào (giữa hai bạn đứng giơ tay) thì “mèo” phải chui đúng “khe” ấy. Các bạn vừa hát vừa giúp đỡ “chuột” và gây khó dễ cho “mèo” bằng cách khi “chuột” chạy tới thì giơ tay thật cao cho “chuột” chạy qua; khi “mèo” chạy tới thì giơ thấp tay để cản “mèo”. Khi bài hát kết thúc, tất cả các bạn làm vòng tròn đồng loạt ngồi thụp xuống, kết thúc ván chơi. Trong ván chơi, nếu “mèo” bắt được “chuột” thì mèo thắng cuộc, hai bạn đổi vai cho nhau; nếu “mèo” chui nhầm, hoặc “mèo” không bắt được “chuột” thì mèo thua. Sau khi đổi vai “mèo”, “chuột” hoặc chọn người chơi khác thì trò chơi lại tiếp tục.

Oẳn tù tì

Các bạn sử dụng các biểu tượng:

- + Năm tay, chỉ giờ một ngón tay: là cái dùi;
- + Giờ ngón tay trở và ngón giữa, còn các ngón khác nắm lại: là cái kéo;
- + Năm tay lại: là cái búa;
- + Xòe ngửa bàn tay ra: là cái lá.

Cách chơi: Trò chơi có hai bạn cùng đứng hoặc ngồi, tay đung đưa theo nhịp, miệng đồng thanh đọc:

Oẳn tù tì

Ra cái gì

Ra cái này!

Kết thúc câu hát, hai bạn cùng xòe tay theo các biểu tượng và tìm ra người thắng theo quy tắc sau: búa nện được kéo, dùi nhưng bị lá bọc; kéo cắt được lá; dùi đâm thủng lá; dùi khoan được kéo.

Ô ăn quan

Cách chơi: Ô ăn quan có thể chơi ở trong nhà hay ngoài trời với các ô kẻ trên giấy, nền đất, miếng gỗ phẳng... Bàn chơi được kẻ thành một hình chữ nhật rồi chia hình chữ nhật đó thành mười ô vuông, mỗi bên có năm ô đối xứng nhau. Ở hai cạnh ngắn hơn của hình chữ nhật, kẻ hai ô hình bán nguyệt hoặc hình vòng cung hướng ra phía ngoài. Các ô hình vuông gọi là ô dân còn hai ô hình bán nguyệt hoặc vòng cung gọi là ô quan.

Quân chơi gồm hai loại quan và dân được thu thập từ những vật có kích thước dễ cầm nắm và không quá nhẹ để tránh gió thổi như: sỏi, đá, hạt một số loại quả... (chú ý: quân quan phải to hơn hẳn quân dân). Số lượng “quan” luôn là 2, còn số lượng “dân” thay đổi tùy theo luật chơi, phổ biến nhất là 50, chia đều vào 10 ô dân lúc bắt đầu chơi.

Hai bạn ngồi hai bên cạnh của hình chữ nhật đã vẽ và lần lượt bốc quân ở ô bất kỳ để rải từng quân một ở tất cả các ô đi qua, rải đến khi nào gặp một ô trống (trừ ô quan) thì được ăn số quân ở ô liền sau ô trống đó. Cứ rải quân như vậy cho đến khi nào ăn hết quan thì đếm số quân ở hai bên, ai nhiều hơn là người thắng.

Rồng rắn lên mây

Cách chơi: Số bạn chơi từ 9 đến 10 người, một bạn làm thầy thuốc, đứng (hoặc ngồi) đối diện với những người làm rồng rắn. Các bạn còn lại xếp hàng một, tay người sau nắm vạt áo người trước hoặc đặt trên vai của người trước. Sau đó tất cả bắt đầu đi lượn qua lượn lại như con rắn, vừa đi vừa hát đồng dao:

Rồng rắn lên mây

Có cây núc nác

Có nhà điếm binh

Hỏi thăm thầy thuốc

Có nhà hay không?

Thầy thuốc trả lời: “*Thầy thuốc đi chơi (hay đi chợ, đi câu cá, đi vắng nhà...)*”. Đoàn người lại đi và hát tiếp cho đến khi thầy thuốc trả lời: “*Có!*”.

Khi thầy thuốc trả lời “*có*” thì người đầu đoàn “rồng rắn” bắt đầu cuộc đối đáp với thầy thuốc:

- *Cho tôi xin ít lửa.*

- *Lửa làm gì?*

- *Lửa kho cá.*
- Cá mấy khúc?
- *Cá ba khúc.*
- Cho ta xin khúc đầu.
- *Cùng xương cùng xương.*
- Cho ta xin khúc giữa.
- *Cùng vẩy cùng da.*
- Cho ta xin khúc đuôi.
- *Tha hồ thầy đuổi.*

Lúc đó thầy thuốc phải tìm cách bắt cho được người cuối cùng - người làm đuôi trong hàng. Người đứng đầu phải dang tay chạy, cố ngăn cản không cho thầy thuốc bắt được người làm đuôi trong hàng, trong lúc đó người làm đuôi phải chạy và tìm cách né tránh thầy thuốc. Nếu thầy thuốc bắt được người làm đuôi thì người đó phải ra thay làm “thầy thuốc”.

Thả đĩa ba ba

Thả đĩa ba ba là trò chơi dân gian tập thể cho nhiều người cùng chơi, thường tổ chức trên sân nhà hay một bãi rộng. Quy định một phạm vi sân để làm ao, còn lại xung quanh là bờ. Một người làm đĩa bơi ở dưới ao, rình bắt những người lội ao hay rửa chân tay ở trong ao. Ai bị “đĩa” bắt là người ấy sẽ trở thành đĩa, thay thế cho người làm “đĩa” trước. Cái ao chỉ là tượng trưng nên những người chơi có thể chạy qua chạy lại trong ao để trêu ghẹo con đĩa đói.

Cách chơi: Tất cả các thành viên tham gia trò chơi đứng thành vòng tròn giữa sân. Một bạn được chọn làm “đĩa”. Sau khi chọn xong, cả nhóm cùng đọc bài đồng dao “Thả đĩa ba ba”.

Lời bài đồng dao:

Thả đĩa ba ba...

Chớ bắt đàn bà

Phải tội đàn ông

*Cơm trắng như bông
Gạo tiền như nước
Đổ mắt đổ muỗi
Đổ chuôi hạt tiêu
Đổ niêu nước chè
Đổ phải nhà nào
Nhà ấy phải chịu.*

Người làm đĩa đi xung quanh vòng tròn, cứ đọc mỗi một tiếng người làm đĩa lại lấy tay chỉ vào một bạn, bắt đầu tiếng thứ nhất chỉ vào mình, tiếng thứ hai chỉ vào người kế tiếp, rồi lần lượt đến người thứ hai, thứ ba... Nếu chữ “chịu” cuối cùng rơi vào bạn nào thì bạn đó phải đứng vào “ao” làm “đĩa”, còn những em khác chạy nhanh lên “hai bờ ao”, nếu người nào chậm chân bị “đĩa” bám ở dưới “ao” thì phải xuống “ao” làm đĩa, còn người làm “đĩa” lại được lên bờ. Cứ như thế trò chơi lại tiếp tục.

Tập tâm vông

Cách chơi: Trò chơi này có thể chơi tập thể hoặc chơi theo cặp. Một người nắm một đồ vật nhỏ trong một bàn tay, trái hoặc phải (có thể là viên sỏi) và giấu sau lưng. Sau đó, người này đọc to bài đồng dao:

Tập tâm vông

Tay không tay có.

Tập tâm vó

Tay có tay không.

Mời các bạn đoán sao cho trúng

Tay nào có? Tay nào không?

Có có, không không.

Đọc hết bài đồng dao, người này nắm chặt lòng bàn tay và đưa hai tay ra. Những người chơi còn lại sẽ đoán xem tay nào có nắm viên sỏi. Người chơi đoán trúng tay nắm viên sỏi là người thắng và đoán sai là thua cuộc. Sau đó vòng chơi mới bắt đầu¹.

---

1. Cũng cách chơi này, những người chơi có thể đọc một bài đồng dao khác như sau:

Chồng lộng, chồng cà

Bí đao, bí đỏ

Mày ngồi đầu ngõ

Mày nhặt lông mày

Mày cày ruộng ấu

Mày giấu tay nào?

Mày giấu tay này!

Ú tim (Trốn tim)

Cách chơi: Đầu tiên các bạn cùng chơi oẳn tù tì. Bạn thua là người đầu tiên phải đi tìm. Bạn được bịt mắt và đọc bài đồng dao, trong lúc đó các bạn khác đi trốn. Khi đọc hết bài đồng dao và nghe các bạn trốn “ú” một tiếng (nghĩa là đã trốn xong) thì bạn bị bịt mắt sẽ mở mắt và đi tìm. Nếu không tìm được người nào thì bị thua. Ngược lại, bạn nào bị tìm thấy đầu tiên thì vào thay thế người đi tìm trong lượt chơi sau. Trò chơi cứ thế tiếp tục.

Lời bài đồng dao:

Mít mật, mít dai

Mười hai thứ mít

Vào làng ăn thịt

Ra làng ăn xôi

Chú chẳng nghe tôi

Tôi bịt mắt chú

Ăn đâu cho kín

Lúa chín thì về.

Úp lá khoai

Cách chơi: Trò chơi dành cho một nhóm người. Mọi người đặt hai bàn tay úp xuống một mặt bằng. Một người được chọn làm người dẫn, vừa hát bài đồng dao vừa lấy một tay của mình úp lên tay của tất cả mọi người, lần lượt theo lời của bài đồng dao, lúc này mọi người chơi ngửa hai bàn tay lên. Người dẫn hát đến lời cuối cùng "Úi chà, úi da", úp đúng đến tay của người nào thì người đó phải rút tay vào hoặc là bị thua phải chịu phạt.

Lời bài đồng dao:

Úp lá khoai

Mười hai chong chóng

Đứa mặc áo trắng

Đứa mặc áo đen

Đứa xách lồng đèn

Đứa cầm ống thụt

Chạy ra, chạy vô

Đứa xách ống điếu

Đứa té xuống sinh

Úi chà, úi da.

Vuốt nố

Cách chơi: Trò chơi gồm hai người. Người chơi chấp hai tay lại, xong mở ra vuốt hai bàn tay người đối diện, vừa vuốt vừa đọc bài đồng dao, mỗi lần vuốt xong là vỗ tay. Hai người chơi vuốt tay, vỗ đập tay nhau nhịp hai theo bài đồng dao có thể lặp đi lặp lại.

Lời bài đồng dao:

Vuốt nố, vuốt nố

Tay vỗ vào tay

Nghe rộn ràng thay

Tuê toay, tuê tóa

Ăn trái gãy răng

Ăn măng gãy đũa

Ăn của nhà trời

Ra ngồi xuống đây

Bỏ lúa ai xay

Bỏ mây ai chẻ

Bỏ trẻ ai bông

Bỏ lông ai ấp

Mà đập tay vỗ

Vuốt nố, vuốt nố.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Viện Văn hóa Dân gian: *Đồng dao và trò chơi trẻ em người Việt*, Nxb. Văn hóa, Hà Nội, 1997.
2. Vũ Ngọc Phan: *Tục ngữ - Cao dao - Dân ca Việt Nam*, Nxb. Văn học, Hà Nội, 2013.
3. Đỗ Thị Minh Chính: *Trò chơi đồng dao người Việt*, Nxb. Văn hóa Thông tin, Hà Nội, 2014.
4. *Đồng dao Việt Nam* (Trần Gia Linh tuyển chọn), Nxb. Giáo dục, Hà Nội, 2002.
5. Vũ Ngọc Khánh: *Thi pháp đồng dao*, Tạp chí Văn học, 1999.
6. *Đồng dao Việt Nam* (Ngọc Hà sưu tầm, biên soạn), Nxb. Văn học, Hà Nội, 2013.
7. Vũ Ngọc Phan: *Tục ngữ ca dao dân ca Việt Nam*, Nxb. Khoa học xã hội, Hà Nội, 1971.

MỤC LỤC

Trang

Lời Nhà xuất bản	5
THƠ	7
- Trăng ơi... từ đâu đến?	9
- Anh Đom Đóm	11
- Chuyện cổ tích về loài người.....	13
- Làm anh.....	17
- Ngựa biên phòng	18
- Đồng dao tặng mẹ tặng ba.....	20
- Cuốn chiếu đi tìm bạn	22
- Cuối hè.....	26
- Viết thư cho Cuội	27
- Chơi bán hàng	28
ĐỒNG DAO	29
- A	31
- B	32
- C	42
- D	64
- Đ	67

- E	71
- G	73
- H	77
- K	84
- L	86
- M	97
- N	105
- O	127
- Q	133
- R	134
- S	137
- T	139
- U	150
- V	152
- X	164
TRÒ CHƠI DÂN GIAN	167
- Bịt mắt bắt dê.....	169
- Câu ếch	170
- Chồng đồng chồng đe	171
- Chơi chuyền.....	172
- Chùm nộm	179
- Chung cộ	181
- Chi chi chành chành	183
- Dung dăng dung dẻ.....	184
- Đếm sao	186
- Đúc cây dừa	188
- Kéo cưa lừa xẻ	189

- Lặc cò cò	191
- Lộn cầu vòng	193
- Luồn luồn tổ dế	195
- Này cò, này cầu	196
- Nu na nu nống.....	197
- Nhảy dây.....	199
- Mèo đuổi chuột	200
- Oản tù tì.....	202
- Ô ăn quan.....	203
- Rồng rắn lên mây	204
- Thả đĩa ba ba.....	206
- Tập tầm vông.....	208
- Ú tim (Trốn tìm)	209
- Úp lá khoai.....	210
- Vuốt nố	211
<i>Tài liệu tham khảo .....</i>	<i>212</i>

Chịu trách nhiệm xuất bản
Q. GIÁM ĐỐC - TỔNG BIÊN TẬP
NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA SỰ THẬT
PHẠM CHÍ THÀNH

Chịu trách nhiệm nội dung
GIÁM ĐỐC - TỔNG BIÊN TẬP
NHÀ XUẤT BẢN HỘI NHÀ VĂN
NHÀ THƠ NGUYỄN QUANG THIỀU

ỦY VIÊN HỘI ĐỒNG BIÊN TẬP - XUẤT BẢN
NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA SỰ THẬT
ThS. NGUYỄN HOÀI ANH

Biên tập nội dung: ThS. NGUYỄN HÀ GIANG
ĐÀO BÁ ĐOÀN

Trình bày bìa: LÊ HÀ LAN

Chế bản vi tính: NGUYỄN THỊ HẰNG

Sửa bản in: NGUYỄN THANH PHƯƠNG

ĐỖ THỊ TÌNH

Đọc sách mẫu: NGUYỄN HÀ GIANG

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA SỰ THẬT, Số 6/86 Duy Tân, Cầu Giấy, Hà Nội
ĐT: 080.49221, Fax: 080.49222, Email: suthat@nxbctqg.vn, Website: www.nxbctqg.vn

TÌM ĐỌC SÁCH CỦA NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA SỰ THẬT

TS. Đoàn Triệu Long
TÍN NGƯỠNG TRUYỀN THỐNG VIỆT NAM (HỎI - ĐÁP)

Phạm Hồng Việt
TÌM HIỂU LỊCH SỬ DÂN TỘC QUA CÂU ĐÓ

Nguyễn Thị Bảy - Phạm Lan Oanh
VĂN HÓA ẨM THỰC QUA TỤC NGŨ NGƯỜI VIỆT

ISBN 978-604-57-6209-7

9 786045 762097

8935279126514

SÁCH KHÔNG BÁN